

Pražská vysoká škola psychosociálních studií

Distres z nevěry u homosexuálních osob

Denisa Prachařová

Diplomová práce

Studijní program: Psychologie

Vedoucí práce: doc. PhDr. Bc. Alena Hricová, Ph.D.

Praha 2024

Prague College of Psychosocial Studies

Distress Caused by Infidelity in Homosexually Oriented Individuals

Denisa Prachařová

Diploma Thesis

Supervisor: PhDr. Bc. Alena Hricová, Ph.D.

Prague 2024

Prohlášení:

1. Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně a výhradně s použitím citovaných pramenů, literatury a dalších odborných zdrojů.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne:.....

Podpis:.....

Poděkování

Tímto bych chtěla poděkovat především PhDr. Bc. Aleně Hricové, Ph. D za její profesionální vedení a cenné rady během psaní této práce. Děkuji také své rodině a nejbližším za jejich podporu a trpělivost během celého procesu. Vřelé poděkování patří také organizacím, které se podílely na distribuci dotazníku a respondentům, kteří se účastnili sběru dat.

Anotace: Diplomová práce se zaměřuje na distres plynoucí z nevěry u homosexuálně orientovaných osob. Hlavní cíl práce spočívá ve zkoumání reakcí na sexuální a emocionální nevěru, přičemž z výzkumů jsou známé opakující se výsledky, kdy heterosexuální ženy jsou více znepokojeny nevěrou emocionální, zatímco muži více stresuje nevěra sexuální. Výzkumného šetření se zúčastnilo 248 homosexuálně orientovaných respondentů, ve věku 14–60 let. Dotazník představující výzkumnou metodu, je tvořen scénáři nevěry a Revidovaným dotazníkem sociosexuality. Dle výsledků neparametrického testování, homosexuální osoby bez ohledu na pohlaví zažívají distres v souvislosti s emocionální nevěrou svého protějšku. Dále bylo předmětem zájmu zjišťování vlivu věku, vztahového stavu a postoje k nezávaznému sexu v rámci prožívání nevěry.

Klíčová slova: sexuální nevěra, emocionální nevěra, homosexuální orientace, distres, sociosexualita

Abstract: The thesis focuses on distress caused by infidelity in homosexually oriented individuals. The main objective of the work is to investigate reactions on both sexual, and emotional infidelity, while existing research suggests that heterosexual women are more concerned by emotional, and men by sexual infidelity. 248 respondents aged 14-60 participated in this research. The questionnaire, representing the research method, consists of infidelity scenarios and Revised sociosexuality questionnaire. The results of non-parametric test suggest that homosexuals, regardless of their gender, experience distress connected to emotional infidelity of their partner. Additionally, the research examined the influence of age, relationship status and attitude towards casual sex on experiencing infidelity.

Key words: sexual infidelity, emotional infidelity, homosexual orientation, distress, sociosexuality

Obsah

Úvod	1
1 Problematika nevěry	2
1.1 Definice nevěry.....	2
1.2 Dělení nevěry.....	4
1.3 Historický pohled na nevěru.....	6
1.4 Nevěra z evolučního hlediska	7
1.5 Nevěra v soudobé společnosti.....	9
1.6 Příčiny vedoucí k nevěře.....	10
1.7 Důsledky nevěry.....	13
2 Distres jako reakce na nevěru	14
2.1 Definice a dělení stresu	15
2.2 Emoce pojící se s nevěrou	16
2.3 Post infidelity stress disorder	17
3 Homosexuální orientace	18
3.1 Homosexualita a LGBT+ komunita.....	18
3.2 Homosexuální vztahy a specifika vztahů mezi osobami stejného pohlaví.....	21
4 Lidská sociosexuality	23
4.1 Sociosexuální orientace.....	23
4.2 Měření sociosexuální orientace.....	24
5 Dosavadní poznání v oblasti prožívání nevěry u homosexuálních osob	24
6 Výzkumné šetření	27
6.1 Cíl výzkumu a výzkumné otázky.....	27
7 Realizace výzkumného šetření.....	28

8	Charakteristika a výběr výzkumného souboru	29
9	Metodologický rámec	31
10	Etické aspekty výzkumu	34
11	Analýza dat a interpretace výsledků.....	35
	Diskuze.....	45
	Závěr	50
	Seznam literatury	51
	Seznam zkratk.....	62
	Seznam grafů.....	63
	Seznam obrázků.....	64
	Seznam tabulek.....	65

Úvod

Mezilidské vztahy představují komplexní síť složitých interakcí. Jedním z nejcitlivějších témat v rámci těchto interakcí je vztahová nevěra, jejíž dopady sahají daleko za hranice jednotlivce a ovlivňují blízké okolí. Nevěra představuje dlouhodobý předmět zájmu výzkumných snah, ačkoli mnohé její aspekty zůstávají stále nedostatečně prozkoumané. Zvláště důležité je začlenění homosexuálních jedinců do této problematiky, neboť v dnešní době se stále více lidí otevřeně hlásí ke své sexuální orientaci a preferencím.

Navzdory postupné akceptaci různých sexuálních orientací ve společnosti stále existuje tlak a nepochopení, které vede k různým formám diskriminace a stigmatu. Odborná literatura a výzkumy zaměřují svoji pozornost převážně na heterosexuální jedince, což zpochybňuje reprezentativnost a objektivitu dosažených poznatků. Proto je nutné, aby výzkumné úsilí a literatura reflektovaly pestrost lidských sexuálních zkušeností a zahrnovaly i tyto marginalizované skupiny, aby tak mohly lépe odpovídat značné pestrosti mezilidských vztahů.

Tato diplomová práce se dělí na teoretickou a praktickou část. Teoretická část práce je věnovaná problematice nevěry. Zahrnuje definici, historický pohled na nevěru, dělení nevěry a její výskyt v soudobé společnosti. Dále jsou zmíněny příčiny vedoucí k nevěře a důsledky nevěry, včetně reakce na nevěru ve formě distresu. Následující kapitola pojednává o homosexuální orientaci, včetně specifík vztahů mezi osobami stejného pohlaví a vztahů v LGBT+ komunitě. Náplní posledních kapitol je sociosexualita a dosavadní poznatky v oblasti prožívání nevěry u homosexuálů. Praktická část bude věnovaná popisu výzkumného šetření, kam se řadí cíle a charakteristika výzkumného souboru, metodologický rámec a samotná realizace výzkumu. Poté budou prezentovány výsledky analýzy dat a interpretace výsledků, jež budou nadále rozvíjeny v diskuzi.

1 Problematika nevěry

Nevěra, již jako samotný pojem v nás může vzbuzovat emoce, fantazie či příběhy. Jedná se o velmi atraktivní problematiku ve společnosti, kdy lidé o nevěře velmi rádi hovoří. Ovšem do té doby, než se týká jich samotných. Tato kapitola se odváží pohybovat nejen po povrchu citlivé problematiky, nýbrž se ponoří i do hlubších vrstev. Začíná u základů, kam se řadí definice a formy nevěry, které jsou vlivem nástrah moderního života čím dál rozmanitější. Následně se ponoříme do historie s přechodem k evoluční perspektivě, která poskytne vhled do možných biologických determinantů nevěry a jejich vztahu k lidskému chování. Dostaneme se také k tomu, jak dnešní společnost vnímá nevěru a jaké sociální a psychologické faktory vedou k jejímu vzniku. Důležitým prvkem této části jsou i příčiny, jež pohání jedince k nevěře a co následuje, když se tato hranice překročí.

1.1 Definice nevěry

Mnoho lidí si pod nevěrou často vybaví sexuální či fyzický kontakt s někým jiným, než s partnerem (Nagurney & Thornton, 2022). Tomu odpovídá popis nevěry vyskytující se v Psychologickém slovníku Hartla (2009, str. 776), kde se uvádí, že nevěra je „soulož nebo jiné sexuální aktivity prováděné s jiným partnerem než s tím, s nímž osoba žije ve svazku dle zákona či zvykového práva; v monogamních společnostech je morálně odsuzována, dokonce trestána, někde i trestem smrti, ve vyspělých společnostech je však zřejmý posun k větší toleranci“.

Fincham a May (2017) na nevěru nahlíží jako na romantickou činnost s osobou mimo partnerský vztah. Dle Perel (2018) musí být nevěra zahalena tajemstvím, skýtat sexuální alchymii a projevovat se emoční angažovaností. Blow a Hartnett (2005) spojují emoční a sexuální aspekt, kdy popisují nevěru jako sexuální či citový akt osoby, který probíhá mimo partnerský vztah. Dále zmiňují porušení důvěry nebo dohodnutých norem, ať již zjevných či skrytých ze strany jedné nebo obou osob ve vztahu. Také Drigotas a Barta (2011) vnímají nevěru jako porušení norem v partnerství, které definují stupeň emocionální a fyzické intimity s osobami mimo partnerství. Šmolka (2010) dává nevěru do souvislosti s důvěrou, kdy popisuje, že nevěra ničí důvěru a nedůvěra provokuje k nevěře.

Chuick (2009) poukazuje na mnohoznačnost definice nevěry, a proto se uchyluje k poskytování výčtu činností, které se za nevěru dají považovat. Jedná se o milenecký

poměr, mimomanželský vztah, podvádění, pohlavní styk, orální sex, líbání, mazlení, citové vazby, které přesahují přátelství, kamarádství, internetové vztahy a konzumaci pornografie. Nevěru chápe jako zapojení se do romantického vztahu mimo závazný vztah, což vede k pocitům vztahové zrady.

Odborných definic bylo popsáno mnoho, zřejmě proto nechal Bozoyan (2022) rozhodovat o tom, co je a není nevěra druhé osoby. Respondenti pohlíželi na nevěru ve čtyřech dimenzích. Jednalo se o explicitní chování, citovou angažovanost, délku trvání nevěry a online kontakt s erotickými obsahy. Výsledky naznačují, že pohlavní styk je hodnocen jako nevěrný bez ohledu na kontext. Za nevěru bylo považováno i méně explicitní chování, jako jsou polibky nebo objetí. Případy bez fyzického kontaktu v kombinaci s erotickými textovými zprávami a citovou angažovaností byly hodnoceny také jako nevěra.

Je zcela evidentní, že definice nevěry není jednotná a univerzální. K tomu poukazují také desítky studií zohledňující, jak si lidé vykládají nevěru s přihlédnutím k faktorům jako je věk, pohlaví či biologické rysy. Nutno dodat, že podoba nevěry se časem mění. Šmolka (2010) trefně dodává, že hranice nevěry posouvá společnost. Obdobně je tomu se samotným užíváním pojmu nevěra, od kterého se upouští s přihlédnutím k negativnímu zabarvení. Kratochvíl (2009) vysvětluje, že v matrimoniologické literatuře se od nevěry jako od technického pojmu ustupuje, protože obsahuje morální hodnocení.

V souvislosti s definicí nevěry je relevantní zmínit postavení nevěry v oblasti monogamních a polygamních vztahů. Monogamii lze charakterizovat jako soužití s jedním partnerem, což je podle Johnsona (2013) v západní kultuře nejrozšířenější typ vztahu. Porušení normy pohlavního styku a citového pouta s jinou osobou je zde tradičně označováno jako nevěra (Moller & Vossler, 2015). O polygamii se hovoří tehdy, když jsou ve vztahu více než dvě osoby, které mohou praktikovat například polyamorii či swingování. I přesto, že někdy bývají hranice nevěry nejasné, tak podstatné je, že polyamorii od nevěry odlišuje upřímná komunikace. Obdobně je tomu také u swingování, což je typ vztahu, ve kterém si pár mimo svůj vztah hledá osoby k sexuálním aktivitám. Případné nejasnosti trefně shrnuje McBain (2022), kdy uvádí, že to, co rozhoduje o tom, zda byl někdo nevěrný, závisí na tom, zda byly dodrženy předem stanovené dohody o exkluzivitě a nikoli na tom, zda je vztah monogamní nebo nemonogamní.

1.2 Dělení nevěry

Výše jsme měli možnost se přesvědčit, že problematika nevěry je poměrně obsáhlá, proto se k dosažení bližšího popisu uchyluji k jejímu dělení. Základní dělení bere v potaz časové hledisko. Tudiž lze na nevěru dělit na jednorázovou, krátkodobou a dlouhodobou, přičemž časové trvání není přesně definováno. Dvojí dělení přináší průkopník v oblasti zkoumání nevěry Alfred Kinsey, který dělí nevěru na nevěru emocionální¹ a sexuální. O sexuální nevěru se jedná tehdy, když osoba ve vztahu nebo v manželství provozuje sexuální aktivity s jinou osobou, která není přítelem/přítečkyní či manželem nebo manželkou (Guitar et al., 2017). Leeker a Carlozzi (2012) charakterizují sexuální nevěru jako sexuální zapojení (líbání, mazlení, orální sex, vaginální sex, anální sex) s další osobou, čímž se poruší základní pravidla stanovená párem.

S emocionální nevěrou to bývá komplikovanější, může probíhat, když jedinec tráví nadměrné množství času s jinou osobou nebo na ni myslí. Důsledkem tohoto chování začne být protějšek ignorován nebo odmítán. Obvykle bývá přítomné klamání současného partnera o svých citech k druhé osobě, sdílení důležitých informací výhradně s touto osobou či účast na důležitých událostech v doprovodu druhé osoby (Guitar et al., 2017). Podle Leekera a Carlozziho (2012) emocionální nevěra probíhá tehdy, pokud se partner/ka citově angažuje s třetí osobou, tím porušuje pravidla obdobně jako u sexuální nevěry. Dále popisují, že emocionálně nevěrné osoby sdílejí s druhým své nejhlubší myšlenky, pociťují zamilovanost a oddanost či za danou osobu utrací peníze. Weiser et al (2014) uvádí kombinovanou (emocionální a sexuální) a internetovou nevěru. Vůči tomuto dělení se vyhraňuje manželský poradce a psycholog Šmolka (2010), který považuje dělení nevěry na sexuální a emocionální za mýtus vycházející ze stereotypu, zatímco v zahraniční literatuře se s dělením nevěry na sexuální a emocionální setkáme zcela běžně, jako je tomu v této diplomové práci.

Šmolka (2010) uvádí následující typy neboli stupně nevěry:

- Flirt: bývá označován, jako nezávazná koketérie. Odehrává se pouze na úrovni představ, ale v určitých případech se může vymknout.

¹ Při dělení nevěry se uvádí nejen emocionální typ, ale bývá používán také synonymum emoční. V této práci jsou chápány oba pojmy totožně.

- Mimomanželský kontakt: lze v nejčastějším případě označit za jednorázový situační sexuální kontakt. Jako synonymum bývá používán název rekreační nevěra.
- Dobrodružství: se projevuje delším trváním v čase a vyšší mírou emoční angažovanosti, zpravidla bez úvah o společné budoucnosti. Dobrodružství často probíhá jako paralelní vztah vedle legálního vztahu, a to bez jakéhokoliv narušení.
- Mimomanželský vztah: je zpravidla sexuální vztah se silnou emoční vazbou, kdy si alespoň jeden z partnerů začne připouštět možnost budoucího společného soužití. Riziko vyrazení je velmi vysoké.
- Virtuální nevěra: je spojená s využíváním internetu a absencí osobního kontaktu. Vyskytuje se v seznamovacích službách, e-mailové komunikaci a v chatování. Co se týká dopadu, tak virtuální nevěra může být obdobně destruktivní jako nevěra reálná.
- Kybersex: aneb cybering je jakákoliv sexuální aktivita, kterou kyberprostor nabízí. Jedná se o kontakt minimálně dvou lidí s cílem dosažení sexuálního vzrušení. K základním charakteristikám se řadí anonymita, snadná dostupnost a výrazná interaktivita.
- Swingování: je popsáno jako krátkodobá někdy i opakovaná obměna partnerů za účelem sexuálních aktivit.
- Prostituce: u které se nabízí otázka, či se dá považovat za nevěru a zda je toto uvažování vhodné. Zpravidla sexuální služby za úplatu lze chápat jako závažnou vztahovou patologii, často s velice destruktivními důsledky.

Venglářová (2008) pohlíží na nevěru podle možných scénářů. Lze se setkat s krátkým erotickým dobrodružstvím, záletem a mimomanželským vztahem. Dále uvádí, že někde mezi těmito scénáři stojí flirt, ať opakovaný s jednou osobou nebo s několika různými osobami. Dlouhodobý nevěrný vztah se charakterizuje citovou vazbou a setkáváním se s druhým pouze ve chvílích, kdy si to přejeme. Tím odpadají stereotypní a zcela běžné vztahové komplikace ve společné domácnosti s primárním partnerem. Náplní dlouhodobého vztahu může být nejenom sex, ale také společně strávený čas ve formě zálib. Zatímco motivací k erotickému dobrodružství či záletu je náhlá sexuální potřeba společně s touhou po zážitku, kdy je klíčová příležitost.

1.3 Historický pohled na nevěru

S nevěrou neboli spíše s cizoložstvím jsou v minulosti spjaté především tresty, protože se jednalo o vysoce nežádoucí chování. Pojem cizoložství se obvykle používá k popisu manželské nevěry, kdy jeden z partnerů má sexuální vztah s někým jiným než s manželem či manželkou. V kontextu islámského práva se používá pojem smilstvo, který označuje mimomanželský styk či vztahy a je považován za nežádoucí a hříšný akt.

Bezoušková a Lojek (2015) popisují, že první právní úpravu zakazující mimomanželský styk najdeme v Chammurapiho zákoníku z doby kolem roku 1750 př. n. l., podle kterého měli být provinilci, tedy cizoložná žena a její milenec potrestáni vhozením do vody. Za provinilé osoby se považovaly výhradně ženy. Dokonce se nevěra žen v průběhu historie v porovnání s muži méně tolerovala. Také v antických společnostech, byla nevěra u mužů často akceptována, zatímco u žen byla považována za morální přečin. Reichelt a Küsters (2014) popisují, že tento dvojí morální standard odrážel patriarchální struktury a dominantní postavení mužů.

V průběhu středověku v Evropě se pohled na nevěru stal přísnějším kvůli vlivu křesťanství. Církev vytvořila morální normy, které zdůrazňovaly monogamii a potlačovaly jakoukoli formu nemanželských vztahů. Nevěra byla vnímána nejen jako hřích, ale i jako společenská hanba. Během renesance se některé náhledy na nevěru začaly měnit, přičemž humanismus a nové myšlenkové proudy otevíraly prostor pro individuální svobodu a vyjádření. Nicméně, stále existovaly společenské omezení a tlaky, zejména na ženy. Až v 19. a 20. století se měnily genderové role a postavení žen ve společnosti. Dle Bezouškové a Lojka (2015) se tresty pro cizoložníky v 19. století v Evropě zmírnily, provinění se však stále trestalo, ale nanejvýš vězením. V České republice bylo cizoložství trestáno jako méně závažný trestný čin do 1. srpna 1950. Celkově se počátkem 20. století objevovaly nové názory na sexualitu a vztahy s odmítnutím přísných morálních kodexů. Dle Smilera (2011) se osoby postupně začaly rozhodovat na základě osobní volby nezávisle na očekávání společnosti, oproti výběru na základě sociální struktury a pravidel.

V současném období se pohled na nevěru stále liší v závislosti na kulturním a náboženském kontextu. Například v České republice a v dalších evropských zemích se na nevěru pohlíží z morálního hlediska, zatímco za závažný prohřešek je nevěra považována v islámských zemích. Ngema a Iyer (2022) uvádí, že islámské právo smilstvo zakazuje a snaží se prosazovat sexuální morálku tím, že osoby shledané vinnými ze

smilstva, jsou potrestány bičováním nebo ukamenováním. Nutno podotknout, že tyto zvlášť kruté tresty nejsou souladu s doktrínou mezinárodních lidských práv, která mučení přímo zakazuje.

1.4 Nevěra z evolučního hlediska

Často zkoumaný předpoklad, že muži jsou vrozeně náchylní k rozrušení ze sexuální nevěry partnerky, zatímco ženy stresuje citová nevěra partnera, má opodstatněné vysvětlení. Pro muže je hlavní hrozbou nevěry omezená schopnost reprodukce a riskování, že muž bude vynakládat prostředky na potomstvo jiného muže. Pro ženu představuje nevěra partnera riziko ztráty zdrojů pro její potomky, přičemž citová angažovanost partnera s jinou osobou je indikátorem této hrozby (Harris, 2003). V této souvislosti bývá hojně zmiňována teorie rodičovských investic. Brand et al. (2007) uvádí, že tato teorie vychází ze skutečnosti, že ženy a muži mají různou míru investic do svých potomků. Historicky byly ženy povinny investovat několik měsíců do těhotenství a kojení, aby mělo dítě šanci přežít. Oproti tomu muži mohou, ale nemusí, investovat více než pouhou účast při pohlavním aktu. Kvůli těmto rozdílným úrovním minimálních investic se chování mužů a žen při pohlavním styku v mnoha ohledech liší. U mužů, jako osob s menšími investicemi je pravděpodobnější zapojení do krátkodobých sexuálních aktivit s více partnery. Na druhé straně u pohlaví s vyššími investicemi, kdy každý zdravý potomek vyžaduje minimálně devítiměsíční graviditu, se s větší pravděpodobností objeví strategie převahy kvality nad kvantitou. Kvalitní partner je v tomto kontextu takový, který potenciálnímu potomkovi pravděpodobně poskytne jak zdravé geny, tak mnohaletou ochranu a zdroje. Je tedy velmi nepravděpodobné, že by ženy používaly nevěru jako prostředek k zajištění mnoha krátkodobých partnerů.

Muži čelí problému otcovské nejistoty vždy, zatímco ženy se s problémem mateřské nejistoty nikdy nesetkají. Pokud muž není přítomen se svou partnerkou dnem i nocí, je možné, že se jeho partnerka dopustí pohlavního styku s jinou osobou. V reakci na danou nejistotu samci různých druhů vyvinuli řadu fyzických a behaviorálních mechanismů k posílení pravděpodobnosti, že jsou otcové potomků, například předkopulační a postkopulační hlídání partnera (Frederick & Fales, 2014).

Mnohokrát ověřovaný a potvrzovaný předpoklad, že ženy reagují hůře na emocionální nevěru partnera lze vysvětlit také tím, že ženy mají větší závazné náklady spojené s reprodukcí. Jedná se o těhotenství, porod, kojení a celkovou péči o potomky. Předpokládá se, že otcovská nejistota vyvolávala v průběhu evoluce selekční tlak, který se podílel na rozvoji zvláště intenzivních pocitů žárlivosti. Někteří evoluční psychologové žárlivost popisují jako obrannou adaptační strategii, jejíž mechanismus spuštění se liší dle pohlaví. Buss et al. (2018) tvrdí, že u mužů by měla převládat vyšší míra sexuální žárlivosti, zatímco u žen by se měla vyskytovat vyšší míra citové žárlivosti.

Výše zmíněné evoluční vysvětlení se vztahují především na heterosexuální osoby, protože evoluční psychologové na výklad nevěry pohlíží zejména v rámci heterosexuálních vztahů. Naštěstí část výzkumníků nezahálí a mezi respondenty řadí také homosexuální osoby. S potěšením předkládám přehled Potyžsové a Bártové (2021), ve kterém se zabývají evolučním pohledem na žárlivost, a to jak u heterosexuálních, tak u homosexuálních osob. Konkrétně pracují s romantickým typem žárlivosti a odkazují na definici romantické žárlivosti Guerrera et al. (2005), kteří ji vysvětlují jako emocionální stav, kdy se osoba cítí být ohrožena ztrátou důležitého partnerského vztahu kvůli jiné osobě. U homosexuálních osob je diskutabilní funkce adaptivnosti romantické žárlivosti, protože jakékoliv nejistoty spojené s reprodukcí jsou v těchto vztazích eliminovány. Nevěra partnerů stejného pohlaví nepředstavuje evoluční hrozbu výchovy dítěte jiného muže nebo ztráty zdrojů partnera ve prospěch jiné ženy. Tárkányi (2022) v souvislosti s reprodukcí u homosexuálních vztahů uvádí nutnou biologickou neplodnost a předkládá poměrně kontroverzní názor, kdy má omezená reprodukce vysvětlovat promiskuitu a rozpady vztahů mezi homosexuály, které jsou dle něj běžné.

Evoluční teoretikové berou v potaz také samotnou homosexuální orientaci, například z pohledu darwinistické teorie je mužská homosexuální orientace paradoxním jevem, protože homosexuálně orientované osoby mají nižší reprodukční úspěch než jejich heterosexuálně orientované protějšky (Camperio Ciani et al., 2015). Tento výrok blíže komentuje Fořt a Kaňková (2021, s. 541) kteří uvádí, že „pokud homosexualita není novodobým, v průběhu ontogeneze čistě psychosociálně podmíněným fenoménem a pokud existují geny, které se na vzniku homosexuality podílejí, měla homosexualita být záhy vymýcena přirozeným výběrem.“

Otázka genetického podílu na homosexuální orientaci byla v posledním desetiletí aktivně zkoumána, v odborné literatuře se užívá pojem homosexuální gen. Tárkaniy (2022) ve svém shrnutí, co říká věda o homosexualitě, genetickou podmíněnost vyvrací. Opírá se o výsledky Ganna et al. (2019), kteří na masivním vzorku, konkrétně u 477 522 osob, prováděli genetickou analýzu, přičemž nebyl nalezen genetický determinant zodpovědný za homosexuální orientaci. Každopádně etiologie homosexuality stále není plně vysvětlena, v oblasti evoluční psychologie se jedná spíše o předpoklady, kdy výzkumníci vychází z evolučních teorií, jako je teorie vyváženého polymorfismu, teorie příbuzenského výběru, rodičovské manipulace a sexuálně antagonistické selekce.

1.5 Nevěra v soudobé společnosti

Dle výsledků výzkumu se nevěra jeví jako poměrně častý fenomén, přičemž její tolerance a reakce jsou značně individuální. Whistman et al. (2007) udávají, že nevěry se každoročně dopustí 2–4 % populace. Znamý výzkumník v oblasti nevěry, žárlivosti a vztahů, Buss (2016) zmapoval četnost nevěry až v 50 % partnerství.

O nejnovější rozsáhlý výzkum ohledně nevěry v České republice se zasloužila organizace Rozkoš bez rizika. Průzkum se konal v roce 2019 a výzkumný vzorek čítal 1805 respondentů. Z toho 81,8 % osob vnímá nevěru jako nesprávnou a pro 5 % je nevěra normální. Co se týká akceptace, tak pouze 5,7 % respondentů potvrdilo, že by byli schopni odpuštění, pokud by došlo k nevěře ze strany jejich partnera. Z výzkumu je patrné, že většina zkoumané populace nevěru odsuzuje, ale jak jsou na tom s nevěrou oni samotní? Výsledky výzkumu hovoří, že se k nevěře přiznalo 44 % dotazovaných žen a 39,1 % mužů ve věku 31–50 let (Kotyzová, 2019). Výzkum provedený agenturou STEM/MARK u 980 heterosexuálních osob ve věku 15–51 let odhalil, že 37 % Čechů a Češek, kteří se zúčastnili ankety přiznalo, že bylo v minulosti nevěrných svým partnerům. U poloviny z nich se jednalo o jednorázovou aféru. Téměř třetina těch, kteří projevíli nevěru, vyjádřila zájem udržet si mimopartnerský vztah co nejdéle (Česká tisková kancelář, 2016).

Bohužel i v nynější společnosti bývají gayové a lesby součástí různých stereotypních přesvědčení, které je doprovázejí především ve vztahové oblasti, často se hovoří o promiskuitě spjaté se střídáním partnerů. Martell a Prince (2005) zmiňují, že o homosexuálních mužích se traduje nízké zapojení do intimních trvalých vztahů. Bývají charakterizováni jako náruživí, což má předurčovat právě nevěrné chování. O lesbických

ženách kolují stereotypy ohledně psychického ulpívání ve směru zoufalosti na svých partnerkách.

Heaphy et al. (2004) v oblasti nevěrného chování u stejnopohlavních párů spatřuje absenci společenských norem, což Leeker a Carlozzi (2012) vysvětlují tak, že osoby řadící se ke komunitě LGBT+ museli bojovat za to, aby udrželi svou sexuální identitu v tajnosti ze strachu ze společenského odsouzení. V důsledku toho bylo na tyto osoby uvaleno méně společenských pravidel týkajících se věrnosti v partnerstvích. Tím pádem mohou být LGBT+ jedinci značně svobodní a kreativní při odvozování vlastních vztahových pravidel.

1.6 Příčiny vedoucí k nevěře

Jak tomu v psychologii bývá, tak neexistuje přehledná a platná rovnice, jež by jednotně vysvětlovala příčinu určitých fenoménů, jako tomu je také u nevěry. McBain (2022) v této souvislosti diskutuje, že příčiny nevěry jsou různorodé a složité, přičemž k situaci přispívají vzájemně se ovlivňující vztahové a osobnostní faktory. Jedním z významných faktorů je nedostatek vztahového nebo sexuálního uspokojení. K uspokojivým vztahům patří vzájemná náklonnost a také upřímná komunikace, pokud tyto a další atributy, jako je bezpečí, stabilita vztahu a fyzická intimita poklesnou, tak se může vztah stát náchylnějším k výskytu nevěry. O nedostatku v jistém slova smyslu píše také Rosenberg (2018), kdy popisuje, že osoby přichází k nevěře s iluzí něčeho lepšího či hezčího. Mají tendenci podvádět s vírou, že najdou životní lásku, budou mít lepší sex, náladu a zvedne se jim ochablé sebevědomí. Na základě své dvacetileté praxe s klienty Rosenberg (2018) určil tři hlavní faktory determinující chování dospělých v souvislosti s nevěrou. Jedná se o mysl utvářenou prostřednictvím formativních zkušeností, které vtiskly určité způsoby myšlení o světě, o našem místě v něm a o tom, jak přemýšlíme o svém sexuálním/romantickém já. Druhým determinujícím faktorem je prostředí, které osoby obklopuje a zahrnuje různými sděleními o sexu, lásce a nevěře, které informují jak o názorech na nevěru, tak o možnostech jejího uskutečnění. V neposlední řadě mají významný vliv mozkové procesy.

Selterman et al. (2021) identifikovali osm různých proměnných, které souvisejí s motivací k nevěře. Jedná se o nízkou angažovanost, touhu po autonomii, zastřený úsudek v důsledku situačních faktorů jako je stres, pocit špatného zacházení a hněv na partnera či partnerku. Dále popisují touhu po intimitě, lásce a větším počtu partnerů.

V závislosti na tom, zda příčiny nevěry vycházejí ze sexuálních potřeb či nikoliv mapuje Gabik (1985, citováno podle Kratochvíl, 2009). Nevěra vyplývající ze sexuální potřeby má tři podoby. Za prvé může být projevem nedostatečného respektování normy věrnosti, což může nastat, když závazek věrnosti není pro jednotlivce prioritní nebo vnitřně respektovaný. Tento typ nevěry se často objevuje v situacích, kde není partner přítomný, například na služebních cestách či rekreacích. Další formou nevěry spojenou se sexuální motivací je nevěra plynoucí z nedostatečného uspokojení. Nesoulad sexuálních přání partnerů může vyvolat nespokojenost v intimním životě, což může být impulsem k hledání uspokojení mimo vztah. Možností pro partnery je zůstat věrní a hledat společné řešení pro uspokojení svých sexuálních potřeb. V opačném případě může dojít k rezignaci na plnohodnotný sexuální život nebo k započetí mimomanželského vztahu. Ke svedení, jakožto další z variant nevěry vyplývající ze sexuálních potřeb, může docházet v důsledku iniciativy svůdce či svůdkyně, nadměrné konzumace alkoholu nebo z vlastních sexuálních potřeb.

U nevěry vyplývající z mimosexuální motivace Gabik (1985, citováno podle Kratochvíl, 2009) rozlišuje také tři formy. V prvním případě se jedná o odvetu za partnerovu nevěru. Už samotné přesvědčení o nevěře partnera může nastartovat sérii reakcí, jež jsou poháněny vysokou úrovní frustrace. Nevěra partnera bývá často vnímána jako forma odmítnutí, což může vést k následné odvetné akci, při níž zrazený partner vrátí nevěru svému protějšku. Nevěra může rovněž posloužit jako prostředek k uspokojení touhy po emocionální akceptaci. Pokud není dlouhodobě uspokojena potřeba blízkosti a přijetí, může vzniknout pocit nedostatečnosti a osamění, který podněcuje k hledání partnerů, schopných tyto potřeby splnit. V neposlední řadě může být nevěra pokusem o léčení sexuálních poruch.

Je zřejmé, že jisté osobnostní rysy či vlastnosti přispívají k vybraným způsobům chování. Obdobně by to mělo probíhat také v rámci nevěry, přičemž osobnostní rysy jednoznačně nejsou jediným prediktorem nevěry. Otázkou je, v jaké míře se na nevěře podílí. Odpověď, alespoň ta generalizovaná, se hledá obtížně. Z tohoto důvodu je vhodné pátrat v oblasti teorií osobnosti, jež by mohly zjišťovat podstatné vlastnosti či rysy, které by mohly působit jako prediktory nevěry. V oblasti výzkumu se hojně využívá

pětifaktorový model osobnosti neboli Big Five, kam se řadí otevřenost, extroverze, neuroticismus, svědomitost a otevřenost vůči zkušenosti. Tento model použil ve výzkumu Zyl (2019), jehož výsledky výzkumu poukazují na pozitivní spojitost extraverte a otevřenosti vůči novým zkušenostem s nevěrou, zatímco přívětivost, svědomitost a neuroticismus mají negativní vztah k této problematice.

Každopádně, aby se mohla vyskytnout nevěra, musí být ve vztahu alespoň dvě osoby, které mezi sebou mají mnoho citů a odehrává se mezi nimi široké spektrum interakcí. Výzkumy v oblasti nevěry spíše inklinují ke zkoumání podvádějících osob. Přínosný by tedy mohl být výzkum věnující se všem osobám, v jejichž vztahu se vyskytla nevěra. Komplexnější pohled na problematiku přináší Altgelt et al. (2018), kteří shromáždili data ze dvou tříletých longitudinálních studií. Autoři zde vyzdvihují nutnost zkoumat nevěru v rámci dyadických vztahů. Cílem výzkumu bylo zkoumání spojitostí mezi osobnostními charakteristikami obou partnerů, kdy byl využíván taktéž pětifaktorový Big Five společně s narcismem. Obdobně jako tomu bylo u Zyla (2019), tak i zde byl prokázán signifikantní vztah mezi extravertí a nevěrou. Altgelt et al. (2019) dospěli k závěru, že osoby jejichž partneři vykazovali vyšší neuroticismus nebo extravertzi, měli větší pravděpodobnost, že se dopustí nevěry, a to i při zohlednění míry spokojenosti v partnerství. Co se týká narcismu, tak tendence k nevěře se projevovala u manželů, jejichž partneři dosahovali vysokých hodnot narcismu.

V oblasti výzkumu osobnostních predispozic k nevěře bývá velmi často dávana do souvislosti temná triáda, což je označení pro soubor tří osobnostních rysů spojených s manipulací a nedostatkem empatie. Prvním z těchto rysů je narcismus, který charakterizuje nadměrný zájem o sebe a projevuje se arogancí s nedostatkem vcítění do emocí ostatních. Druhým rysem je machiavelismus, pro který jsou příznačné sklony k manipulaci, klamu a strategickému uvažování za účelem dosažení vlastních cílů. Třetím a posledním rysem je psychopatie, která se vyznačuje nedostatkem pocitu viny, empatie a odporu vůči společenským normám. Tyto tři zmíněné rysy mohou existovat v různých kombinacích a mírách. V extrémní podobě mohou vést k antisociálnímu chování a potížím v mezilidských vztazích.

Podle výzkumu Brewer & Abell (2015) je machiavelismus spojován s častějším sexuálním chováním, vyšším počtem partnerů a ochotou zapojení se do nevěry. Machiavelisté a machiavelistky jako motivaci k sexuálnímu chování uváděli zejména snižování stresu, vyhledávání zážitků, zdroje, pomstu a zvyšování sebeúcty.

March et al. (2023) zkoumali rysy temné triády jako prediktory fyzické, citové a zlovolné nevěry, jejíž cílem je způsobení újmy partnerovi za účelem pomsty. Zjistili, že zapojení do fyzické a citové nevěry lze nejlépe vysvětlit hledáním vzrušení a impulzivitou (tj. psychopatií), přičemž citovou nevěru lze vysvětlit také nadřazeností a egoismem (tj. narcismem). Vyhledávání vzrušení, impulzivita (tj. psychopatie) a potěšení z ubližování druhým (tj. sadismus) by mohly nejlépe vysvětlit záměr být nevěrný za účelem pomsty. Ve výzkumu Alavi et al. (2018) dosahovala psychopatie nejsilnější korelace s nevěrným chováním, což výzkumníci přičítají promiskuitní a manipulativní charakteristice psychopatie.

1.7 Důsledky nevěry

Nevěra v partnerském vztahu může mít rozsáhlé a komplexní důsledky ovlivňující nejen jednotlivce, ale i samotný vztah. Stejně jako prožívání nevěry je ryze individuální proces, tak důsledky nevěry mohou být také značně rozmanité. Tato bolestivá zkušenost se často promítá do různých aspektů života. Jedním z klíčových faktorů je bezpochyby porušení důvěry, což je základní kámen každého zdravého vztahu. Ztráta důvěry může vytvořit propast mezi partnery, jejíž překlenutí může být dlouhý a obtížný proces. Porušení důvěry často vede k odcizení a nepochopení, což ztěžuje konstruktivní řešení problémů. Rosenberg (2018) uvádí, že samotný akt nevěry není to, co zničí partnerský vztah, ale spíše vztahy zanikají, když spolu páry nedokáží otevřeně komunikovat. Nicméně porušení důvěry má své opodstatnění, které lze spatřit ve výzkumu Knopp et al. (2017) zjištěním, že nevěrný jedinec má sklony se nevěry dopustit znovu. Osoby, které se dopustili nevěry mají dokonce až třikrát vyšší pravděpodobnost, že budou nevěrní i v následujících vztazích.

Také emoce jsou výrazným doprovodem nevěry, zasažený partner může prožívat široké spektrum. Mezi nejčastější patří zklamání a úzkost, často doprovázené komplexní směsí emocí, jako je hněv, smutek a pocit vlastní nedostatečnosti. Frederick a Fales (2016) uvádí, že reakce mužů a žen na nevěru se pohybují od intenzivních záchvatů žárlivosti až po promyšlené projevy náklonnosti, kterými se snaží získat partnera zpět. O emocích spjatých s nevěrou bude blíže pojednáno v kapitole zabývající se distresem z nevěry.

Závažným důsledkem plynoucím z nevěry bývá rozchod či rozvod (Hawkins et al., 2012). Méně spokojení partneři mohou nevěru vnímat jako ohrožení vztahu, což může zvýšit pravděpodobnost rozpadu vztahu. Jiní naopak mohou prohřešek svému protějšku odpustit a ve vztahu pokračovat (Rosenberg, 2018). Další možnost spočívá v tom, že někteří pociťují tak silné pocity viny, že nejsou schopni ve vztahu dále setrvávat (Vaughanová, 2009). Generální ředitel Health Equality and Rights Organisation Ian Howley tvrdí, že žijeme v heterosexuální společnosti, kde podvádění stačí k ukončení vztahů a dlouholetých manželství, protože tohle společnost udává. Tím pádem jsou tyto standardy kladeny i na gaye (OutrageMag, 2018).

Výše je popsáno několik negativních důsledků, o které není ve výzkumném prostředí nouze. Zřejmě proto Hnatkovičová et al. (2022) začali kvalitativně zkoumat pozitivní účinky nevěry na všechny účastníky (nevěrné partnery, zrazené partnery a milence) a jejich intimní vztahy. Pozitivní důsledky nevěry zahrnují uspokojování různorodých potřeb, což může pomoci překonat nedostatky v monogamních vztazích, a sloužit jako prostředek pro sebevyjádření a rozvoj vícenásobných vztahů. Dále může být nevěra vnímána jako cesta k poznání. Účastníci uváděli, že možnost zapojení se do nevěry sloužila k vyjasnění jejich očekávání od partnera a k usnadnění rozhodovacích procesů během přechodného období, než se usadili v dlouhodobém vztahu. Další přínos spočívá ve zlepšení sebevědomí. Rozvíjením vícenásobných sexuálních vztahů mohou jednotlivci dosáhnout stabilnějšího pocitu vlastní hodnoty, zejména pokud mají omezenou schopnost dosáhnout této hodnoty sami. Z výzkumu také vyplynulo, že mnoho jedinců se nevěrou rozhodlo ukončit nefunkční vztahy. U jiných nevěra prohloubila vztah a posunula ho na vyšší úroveň, čímž se zlepšila jeho kvalita.

2 Distres jako reakce na nevěru

Nevěra může pro podvedené partnery představovat výrazný zdroj stresu. Někteří badatelé tvrdí, že nevěra působí jako interpersonální trauma, přičemž v důsledcích tohoto traumatu spatřují podobnost se symptomy posttraumatické stresové poruchy (Baucom et al., 2004; Sauerheber & Dique, 2016).

Prožívání nevěry u homosexuálních osob může zhoršovat nepřátelské a stresující prostředí plynoucí ze stigmat a předsudků (Meyer, 2003). Homosexuální osoby oproti heterosexuálům čelí specifickým výzvám, páry stejného pohlaví totiž rozvíjí vztahy mimo heteronormativní očekávání, s čímž jsou spjaté problémy s identitou sexuálních

menšin, jako je diskriminace (Scott et al., 2019). V souvislosti s diskriminací se sexuální menšiny (lesby, gayové, bisexuálové) potýkají s vyšším výskytem poruch duševního zdraví oproti heterosexuálům (Lee et al., 2016; Meyer, 2003). Szimansky et al. (2008) popisují internalizovaný heterosexismus vyznačovaný širokou škálou negativního vnímání a emocí. Objevuje se u sexuálních menšin, které jsou vystavovány všudypřítomným, systémovým, negativním zprávám, které následně znehodnocují jejich přitažlivost a vztahy ke stejnému pohlaví.

2.1 Definice a dělení stresu

Bienertova-Vasku et al. (2020) vysvětlují, že v současné době se termín stres používá v mnoha různých situacích, což komplikuje poskytnutí jednoduchého vysvětlení jeho významu. Vysvětlení pojmu závisí také na oboru, stres může znamenat fyziologickou reakci v kontextu fyziologie či negativně vnímaný faktor nebo situaci v psychologii. Jochmannová a Pešoutová (2023) zmiňují pohled biomedicíny, kde převažuje hledisko reakce organismu na nepříjemné stimuly, zatímco pro psychologii je relevantní interakce jedince s prostředím. Bartůňková (2010) psychologický výklad stresu spojuje s ohrožením a možnými reakcemi jako jsou obranné mechanismy, úzkost a napětí. S teorií stresu jsou významně spjaté stresory, které bývají považovány za takzvané spouštěče stresové reakce. Stresorem mohou být různé události či podněty. Večeřová a Honzák (2008) popisují, že obdobná situace může představovat různé intenzivní stresory, což je otázkou individuální stresové tolerance.

Baqutayan (2015) popisuje nejasnosti ohledně významu stresu v kontextu příznaků a škodlivých účinků stresu, které jsou zdůrazňovány tak často, že samotné slovo stres je nejčastěji asociováno s nemocí nebo se situacemi, kterým je třeba se důsledně vyhýbat. Nejasnosti pramení také z toho, že některé stresory mohou osoby motivovat, stimulovat a posouvat je za hranice toho, čeho jsou podle svého přesvědčení schopni. Tyto pozitivní aspekty stresu by bylo možné zahrnout pod takzvaný eustres, zatímco distres je pojímán jako ohrožující a nežádoucí.

O dané dělení se zasloužil Hans Selye, který pohlížel na stres jako na nevyhnutelný důsledek života, ke kterému dochází, když nároky kladené na organismus přesahují jeho schopnost vynakládat energii na udržení homeostázy (Le Fevre et al., 2003).

Machačová (1997) distres charakterizuje jako nepříjemně zabarvený stres doprovázený negativním napětím. Bienertova-Vasku et al. (2020) vysvětlují, že ústřední myšlenkou Hanse Salyeho v oblasti výzkumu stresu bylo, že negativní stres neboli distres předpokládá, že jedinec bude zažívat negativní emoce a fyziologicky měřitelné nepříznivé účinky, zatímco pozitivní stres nebo eustres vede k tomu, aby se osoby cítili šťastně nebo motivovaně. Každopádně, jak uvádí Horwitz (2007) distres je normální lidská emoce, nikoliv porucha, pokud se objevuje a přetrvává úměrně vnějším stresovým situacím.

2.2 Emoce pojící se s nevěrou

Nevěra je zjevně velmi atraktivním tématem ve veřejném prostoru, kde špinavé detaily a bizarní zvraty ve vztazích přidávají na popularitě (Blow a Hartnett, 2005). Pro aktéry i osoby, které se nevěrou dotýkají, může být zkušeností mnoho zlomených srdcí a útrap. K nejběžnějším reakcím na nevěru se řadí vztek, hněv, smutek, žárlivost a pocity viny. Shackelford et al. (2000) identifikovali patnáct emočních reakcí na nevěru včetně znechucenosti, depresivního ladění či sebevražedných tendencí. Sebevražedným tendencím v reakci na nevěru se věnoval Snyder et al. (2008). Výzkumníci zjistili, že u osob zraněných nevěrou se vyskytují kolísavé pocity vzteku, zdrcující bezmoc a opuštění, což vede k porušení základních předpokladů týkajících se partnera, jich samotných a jejich vztahu. To vede k výraznému otřesení či krizi, kterou mohou doprovázet sebevražedné myšlenky. Nutno podotknout, že reakce na nevěru jsou individuální, na což upozorňuje také Rosenberg (2018) v rámci interpretace nevěry, která vychází z pohledu jednotlivce, co chce z této události vnímat. Nevěrná aféra může být interpretována jako ohrožující nebo smířlivá zpráva.

U osob zasažených nevěrou se mohou vyskytovat symptomy posttraumatické stresové poruchy, kam se řadí zvýšená úzkostnost, flashbacky, vtíravé představy nevěry, emoční otupělost a deprese (Gordon et al., 2005). Autoři dále poukazují, že nevěrou se mohou porušit vztahové předpoklady, že vztah je bezpečným místem, ve kterém panuje důvěra a lidé nad ním mají kontrolu. Dochází ke ztrátě jistoty ve vztahu, které se může projevit následujícími výroky: „Nemám na to, nechápu, jak jsi to mohl/a udělat, myslel/a jsem, že ti můžu věřit.“ Nedostatek důvěry je pro poškozené osoby obvykle velmi obtížný, bývá nemožné dále setrvávat ve vztahu, a to i v případě, že aféra skončila. Dokud tyto osoby nemají jasnou představu o tom, proč k nevěře došlo, nemohou důvěřovat svým partnerům, že jim znovu neublíží. Místo toho budou zúčastněné partnery

pravděpodobně považovat za zlomyslné lidi, jejichž samotné tváře nebo hlasy mohou sloužit jako podněty k bolestivým emocím, jako je úzkost, zmatek, hněv a deprese.

Odborníci zejména v oblasti psychoterapie zmiňují attachment injury, což by se dalo volně přeložit jako poranění nebo újma ve vztahu k připoutání. Johnson (2005) tento stav popisuje jako intenzivní trauma a narušení důvěry, které zpochybňuje povahu celého vztahu. V jiné studii autor popisuje, jak dané poranění probíhá. Když partneři náhle zjistí, že se již nemohou spolehnout na emocionální stabilitu ve vztahu, pociťují zmatek a projevuje se u nich úzkost a vyhýbavé chování. Lidé jsou následně výrazně citlivější a opakovaně prožívají události s intenzivními emocemi připomínající traumatizující zážitky. Dané rozpoložení může vést k potřebě přemoci nevěrný protějšek, který se následně brání defenzivně, čímž se odsouvají bezpečné interakce (Johnson et al., 2001).

Někteří autoři reakce hodnotí dle povahy nevěry, zpravidla sexuální a emocionální. Green a Sabini (2004) zjistili, že hněv a obviňování nevěrného partnera jsou charakteristické pro sexuální nevěru, zatímco s emocionální nevěrou se pojí pocity zranění či ublížení. Podle Beckera et al. (2004) je pravděpodobné, že sexuální nevěra vyvolává větší hněv než nevěra citová. Důvodem je, že sexuální nevěra zahrnuje více rozhodnutí partnera jednat způsobem, který ohrožuje vztah.

2.3 Post infidelity stress disorder

Podle rostoucího počtu výzkumů je zrada ze strany romantického partnera stále častěji považována za formu mezilidského traumatu. U 30 až 60 % zrazených osob se objevují příznaky posttraumatické stresové poruchy, deprese a úzkosti v klinicky významné míře (Lonergan, 2021). V odborné literatuře se pro popis symptomů v důsledku nevěry užívá termín Post infidelity stress disorder (PISD), který zavedl Ortman (2005) a definoval jej jako typ úzkostné poruchy, která vzniká v důsledku stresu po zjištění nevěry. V Diagnostickém a statistickém manuálu (DSM) či v Mezinárodní klasifikaci nemocí (MKN) ji nenajdeme, protože není oficiálně uznanou diagnózou. Padmavathi et al. (2013) zmiňují, že mnoho osob, jejichž partneři byli nevěrní, vykazuje příznaky PISD, které často napodobují příznaky posttraumatické stresové poruchy a odkazují na DSM.

V České republice se používá Mezinárodní klasifikace nemocí, aktuálně desátá revize (MKN-10), podle které se posttraumatická stresová porucha vyznačuje následujícími příznaky. Osobě, které byla přiřazena tato diagnóza byla vystavena mimořádně ohrožující situaci, která by vyvolala obdobné pocity téměř u každého člověka.

Typické jsou epizody znovuprožívání traumatu (takzvané flashbacks), které se objevují ve snech a nočních můrách. Dále je přítomné vyhýbání se činností a situacím připomínající traumatický zážitek. S tím se pojí stranění se od lidí a netečnost vůči okolí. Může být přítomna vegetativní hyperreaktivita, zvýšená bdělost a zesílené úlekové reakce. Průběh obvykle kolísá, v ojedinělých případech může být chronický, ale většinou dochází k uzdravení (Ústav zdravotnických informací a statistiky České republiky, 2023).

Padvamathi et al. (2013) popisují projevy PISD na základě symptomů posttraumatické stresové poruchy dle DSM, které dávají do přímé souvislosti s nevěrou. Vystavení se život ohrožující události – narušení důvěry, která vede k odcizení se od ostatních. Prožívání intenzivního strachu, bezmoci nebo hrůzy – osoby zasažené nevěrou žijí ve strachu z další nevěry, potřebují neustálé ujištění a pociťují bezmoc, protože nemohou mít situaci pod kontrolou a případné nastávající nevěře předejít. Znovuprožívání události – osoby traumatizované nevěrou znovu prožívají zahlcující pocity spjaté s nevěrnou událostí, na kterou jsou zaměřeni, přičemž mohou být až posedlí aférou svého partnera. Snaha vyhnout se vzpomínkám na událost – osoby zasažené nevěrou vykazují citlivost na spouštěče, které připomínají partnerovu nevěru a často omezují svůj životní styl, aby se ochránili před nepříjemnými myšlenkami, pocity nebo konverzacemi.

3 Homosexuální orientace

Tato kapitola se zabývá homosexualitou a LGBT+ komunitou, dále zkoumá historický vývoj a změny v přístupu k těmto osobám. Druhá část popisuje odlišnosti v dynamice vztahů mezi mužskými a ženskými páry, včetně právního a sociálního kontextu.

3.1 Homosexualita a LGBT+ komunita

Slovo homosexualita vzniklo etymologicky spojením řeckých slov homo (stejný) a sexus (pohlaví). Pod pojmem homosexualita se rozumí přitažlivost k osobám stejného pohlaví. V literatuře se užívá také označení homosexuální orientace, preference či zaměření. Muž, který projevuje náklonost k mužům, je obvykle označován jako gay, zatímco žena, která projevuje přitažlivost k ženám bývá nazývána lesbou. Je možné se setkat s pojmem homosexuální chování, který je do značné míry zavádějící a řadí se pod něj sexuální aktivity jedinců stejného pohlaví bez ohledu na jejich sexualitu. Weiss (2017) pojímá

sexuální chování jako pudovou záležitost, ve které je člověk schopen se přizpůsobit situaci na úkor vlastních preferencí a sexuální orientace.

Lesby a gayové se mohou řadit do komunity LGBT+. Konkrétně se tato zkratka používá pro označení komunity leseb, gayů, bisexuálů, transgender osob, queer jedinců, intersexuálů, asexuálů a dalších jednotlivců. Symbol plus na konci zkratky symbolizuje inkluzi dalších minoritních skupin, identifikací a projevů. Lze používat také zkratky LGBT, LGBTQ a LGBTQIA+, přičemž zmíněné zkratky vychází z anglického jazyka a počáteční písmena tvoří názvy sexuálních menšin.

LGBT+ komunita zahrnuje širokou škálu jednotlivců, kteří mohou mít odlišnou sexuální orientaci a genderovou identitu. Genderová identita se týká toho, jak se jedinec identifikuje v rámci spektra mužství a ženství. Je to vnitřní pocit, který může nebo nemusí odpovídat biologickému pohlaví při narození. Lidé se mohou identifikovat jako muži, ženy, nebinární nebo nějaký jiný gender. Gender je sociálně a kulturně konstruovaný a může se lišit od biologického pohlaví. Šabatová (2019) uvádí, že součástí genderu je vnímání vlastního těla a projevy jako řeč, chování, oblékání a trávení volného času.

Sexuální orientace určuje, koho jedinec považuje za atraktivního a s kým může přezívat romantický či sexuální vztah. Zahrnuje to, koho si jedinec vybírá jako svého partnera či partnerku. Diamond (2015) popisuje, že sexualita některých osob je fluidní neboli měnící se, zatímco u jiných osob může být více fixovaná. Sexuálně fluidní mohou v průběhu života zažívat variabilitu v chování a sexuálních pocitech. Sexuální fluidita představuje důležitou korektivu k tradičním modelům sexuální orientace, které tvrdí, že existují pouze dva druhy sexuality – výhradní homosexualita a výhradní heterosexuality. Diamond (2015) dále uvádí na fluidní pojetí sexuality u Freuda, který ve svých raných spisech o homosexualitě diskutoval, že sexualita je lépe reprezentována kontinuem než pevnými kategoriemi. Zmiňuje také Alfreda Kinseyho se slavným výrokem ohledně kategorické dichotomie mezi homosexualitou a heterosexuality, že svět není rozdělen na ovce a kozy a že rozdíly mezi homosexuály a heterosexuály jsou spíše otázkou míry než druhu.

Přístup k homosexualitě se v průběhu času výrazně měnil. V minulosti byli lidé s homosexuální orientací perzekuováni, diskriminováni a někdy i potrestáni smrtí. V jiných případech byla homosexualita považována za chorobu nebo mentální poruchu, což vedlo k pokusům o léčbu a změnu sexuální orientace. V průběhu historie byl diskurs o homosexualitě silně spojen s kulturními hodnotami. Není překvapením, že oficiální stanoviska k chování osob stejného pohlaví byla zpočátku především v doméně

náboženství, mnohá z nich považovala homosexualitu za morálně nevhodnou (Drescher, 2009). Stručný vývoj pojetí homosexuality u nás komentuje Pitoňák (2022), začíná třicátými léty v tehdejší Československu, které popisuje jako liberální a vyspělé, s tendencemi ke zrovnoprávnění sexuálních menšin, respektive ke zrušení trestů. Mezi lety 1931-1932 vycházel časopis Hlas sexuální menšiny, na který později navázalo periodikum Hlas s podtitulem List po sexuální reformu. Čtyřicátá léta se nesla v duchu nacistického Německa, což přispívalo k tabuizaci. V padesátých letech se rozvíjela psychiatrie a sexuologie, tudíž se téma homosexuální orientace začalo mírně rozvíjet. Přelomový pro toleranci homosexuality byl rok 1973, kdy byla homosexualita jako diagnóza vyjmuta z Diagnostického a statistického manuálu. V osmdesátých letech minulého století se vlivem celosvětové pandemie HIV/AIDS prolomila komunistická tabuizace homosexuality a ve veřejném prostoru se postupně začaly objevovat první zprávy o homosexuálech. Devadesátá léta přinesla zásadní změny díky aktivismu nově vzniklého Sdružení organizací homosexuálních občanů v ČR (SOHO). Došlo k prvnímu významnému kroku směrem k zrovnoprávnění a sjednocení legální věkové hranice pro stejnopohlavní a různopohlavní styk na 15 let (rok 1990). V tomto roce také Světová zdravotnická organizace (WHO) plně uznala, že homosexualita nemá být považována za duševní onemocnění a v roce 1993 byla tato deklaráce přijata i v České republice a státními institucemi byla přerušena jakákoli léčba a výzkumy zaměřené na změnu homosexuální orientace na heterosexuální. Rok 2001 přinesl platnost antidiskriminačního zákona, který zakazuje diskriminaci na základě sexuální orientace na pracovišti. Tato legislativní úprava byla provázána s přistoupením k Evropské unii v roce 2004.

Milníkem v pohledu na homosexualitu, jak bylo výše zmíněno, je odloučení homosexuality od patologie, což blíže popisuje McHenry (2022), kdy prvotní zahrnutí homosexuality do Diagnostického a statistického manuálu (DSM) sloužilo k tomu, aby se stejnopohlavní sexuální chování přesunulo z role morálního hříchu do světského lékařského prostředí. První verze DSM z roku 1952 obsahovala kategorie sociopatické poruchy osobnosti, pod které spadaly podkategorie, jako je antisociální reakce, sexuální odchylka a závislost. Homosexualita byla považována za patologickou odchylku, společně s transvestitismem, pedofií, fetišismem a sexuálním sadismem včetně znásilnění, sexuálního útoku a mutilace. V následující verzi DSM II v roce 1968 byla homosexualita řazena k poruchám osobnosti.

3.2 Homosexuální vztahy a specifika vztahů mezi osobami stejného pohlaví

Podle Sobotkové (2007) jsou partnerské vztahy homosexuálních mužů a žen charakterizovány odlišnou dynamikou. U mužských párů je první fázi intenzivní zamilování spojené se sexuálními aktivitami, následované formováním společného domova a udržováním vztahu i přes individuální preference partnerů. Doba, než jsou vztahy oznámeny rodině a přátelům a jsou akceptovány, je individuální. V některých případech může vztah trvat až tři roky, než vyjde najevo. Postupně se zvyšuje komplementarita páru prostřednictvím lepší spolupráce, důvěry a vzájemné oddanosti, což může vést ke zpevnění vztahu. Naopak u lesbických párů je v počáteční fázi vztahu charakteristické hledání definice vztahu a rozhodování, zda do něj investovat čas, energii a zda jej sexualizovat. Poté nastává fáze romantického vzplanutí, ale současně se mohou projevit rozdílná očekávání partnerek, což může vyvolat značné konflikty, jejichž řešení nakonec vede ke stabilizaci vztahu. Vrcholná fáze spočívá ve společném plánování budoucnosti, včetně otázek týkajících se rodičovství a výchovy dětí.

Od roku 2006² mohou osoby stejného pohlaví vstupovat do registrovaného partnerství, které se značně liší od manželského svazku, zejména z hlediska práv a povinností partnerů. Iniciativa Jsme fér (2024), která usiluje o zrovnoprávnění LGBT+ osob, párů a rodin s dětmi, popisuje, že manželství a registrované partnerství jsou často zaměňovány, zejména pokud jde o vnímání veřejnosti. Nicméně existuje několik klíčových rozdílů mezi těmito dvěma institucemi, které zahrnují jak symbolické, tak praktické aspekty. Symbolicky a pocitově je prvním výrazným rozdílem pouhá existence dvou oddělených kategorií, které označují partnery: manželé v manželství a registrovaní partneři v registrovaném partnerství. Dalším důležitým aspektem je proces legalizace. Manželství je považováno za základní kámen rodinného práva, zatímco registrované partnerství je vnímáno spíše jako administrativní úkon, protože osoby vstupují do partnerství na základě osobního prohlášení před matričním úřadem. Ve vztahu k dětem existují také výrazné rozdíly, manželé mají právo osvojit dítě druhého manžela, což v registrovaném partnerství není možné. Tím dochází k různým právním postavením, kdy pouze jeden z partnerů může být zákonem uznaným rodičem. Zatímco druhý, označovaný jako faktický rodič, je v právním smyslu ve vztahu k dítěti vnímán jako cizí osoba.

²Zákon č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů

Rozdíly jsou patrné také v otázkách majetku a výhod spojených s manželstvím. Manželé mají automaticky společné jmění, což značně usnadňuje otázky majetkového vypořádání. Naopak, registrovaní partneři jsou pouze podíloví spoluvlastníci a neexistuje žádná právní úprava majetkového vypořádání v případě rozpadu vztahu.

V jistých životních etapách se také u některých homosexuálních párů přirozeně objevuje touha po vlastní rodině, která je dle Nešporové (2021) složitější než pro většinu heterosexuálních párů. U gay a lesbických párů je zřejmé, že není možné mít děti přirozeným způsobem bez externího zásahu. V současné době česká legislativa neposkytuje možnost umělého oplodnění pro nezadané ženy nebo lesbické páry a neřeší ani otázku surogátního³ mateřství. Zákon totiž nedovoluje, aby matkou byla žena, která dítě neporodila. Možnosti rodičovství pro tyto páry zahrnují osvojení dítěte nebo přijetí dítěte do pěstounské péče. Ovšem, v obou těchto případech se zdá, že heterosexuální páry mají při výběru vhodných rodičů nebo pěstounů přednost před homosexuálními páry.

Ke specifickým vztahům mezi osobami stejného pohlaví lze na základě výzkumných šetření zařadit přítomnost domácího násilí, přičemž dle některých výzkumů se výskyt násilí dokonce ukazuje vyšší u homosexuálů ve srovnání s heterosexuály (Messinger, 2011). Rohrbaugh (2006) uvádí, že k fyzickému násilí dochází u 11-12 % párů stejného pohlaví a vyznačuje se specifickými rysy. Jedná se o výhrůžky ohledně nechtěného prozrazení partnerovi sexuální orientace kolegům v práci, rodině a přátelům. Ohrožující je také sociální izolace a snížené právní možnosti, k čemuž přispívají genderové stereotypy. Kuruc (2024) popisuje, že genderové stereotypy mohou představovat závažnou překážku pro LGBT+ osoby, které zažívají násilí, při hledání podpory a pomoci. Přesvědčení o ženské slabosti a neschopnosti páchat násilí může vést k marginalizaci případů násilí v lesbických vztazích. Naopak, v případě gay párů se násilí často interpretuje jako běžná součást mužské komunikace, což může bránit správnému pochopení a zvládnutí partnerského násilí. Estetický vzhled partnera může také ovlivnit, jak jsou případy násilí hodnoceny, což komplikuje identifikaci obětí a původců násilí. Zároveň programy pro původce násilí jsou často zaměřené na heterosexuální vztahy a LGBT+ lidé se v nich nemusí cítit vítáni.

³ Surogátní mateřství se nazývá také jako náhradní mateřství. Jedná se o metodu používanou v reprodukční medicíně, během níž žena přijme do své dělohy embryo, odnese a porodí dítě, které po porodu odevzdá páru, se kterým se předem dohodla.

4 Lidská sociosexualita

Vědecký pohled na lidskou sexualitu odkrývá složité sítě biologických, psychologických a sociálních faktorů, které formují a ovlivňují lidské sexuální chování. Mezi tyto aspekty patří neodmyslitelně i koncept lidské sociosexuality, což je klíčový prvek, jenž mapuje vzorce interpersonálních vztahů a sexuálního chování jednotlivců.

4.1 Sociosexuální orientace

Sociosexuální orientace neboli sociosexualita, je termín pro míru, do jaké se osoby angažují v nezávazných sexuálních vztazích (Penke & Asendorpf, 2008). Lidé s neomezenou sociosexuální orientací uvádějí více náhodných sexuálních styků a více souběžných sexuálních partnerů (Seal & Agostinelli, 1994).

Penke a Asendorpf (2008) na základě výzkumu stanovily tři složky sociosexuality. Jedná se o sociosexuální chování, sociosexuální postoj a sociosexuální touhu. V oblasti sociosexuálního chování se odvolávají na Kinseyho, který zastává názor, že rozdíly v sexualitě jsou především behaviorální. Ingrová et al. (2018) popisují, že někteří lidé mají nezávazný sex pravidelně, zatímco jiní jen zřídka nebo nikdy. Tyto behaviorální rozdíly a jejich reprodukční výsledky jsou významné pro evoluční modely lidského rozmnožování, protože rozdílné reprodukční výsledky jsou viditelné přirozeným výběrem.

Následující složkou sociosexuality je sociosexuální touha, což je stav charakterizovaný zvýšeným sexuálním zájmem, který je často doprovázený sexuálním vzrušením a fantaziemi. Ve srovnání s obecnou sexuální touhou, je sociosexuální touha zaměřená na potenciální partnery, se kterými nejsou navázané romantické vztahy (Penke a Asendorpf, 2008). Třetí složkou globální sociosexuality je sociosexuální postoj, který lze chápat jako hodnotící postoj k nezávaznému sexu. Může zahrnovat úvahy ohledně citové blízkosti před souloží a zároveň se mohou objevovat pocity související s morálkou v rámci aktivit týkajících se nezávazného sexu (Haidt, 2001; cit. podle Penke a Asendorpf, 2008). Sociosexualitu mohou ovlivňovat sociokulturní faktory, k nimž se řadí kulturní hodnoty (cudnost nebo svoboda sebevyjádření), náboženské tradice a instituce jako je systém manželství (Penke a Asendorpf, 2008).

4.2 Měření sociosexuální orientace

K měření sociosexuality se využívá Dotazník sociosexuální orientace (SOI) – Sociosexual Orientation Inventory (Gangestad & Simpson, 1991). Dotazník SOI obsahuje sedm otázek, přičemž se kombinují otevřené odpovědi s Likertovou škálou. Výsledkem dotazníku je SOI skóre, jehož jednoduchost byla dle Ingrové et al. (2018) považovaná za přednost, avšak později kritizovaná pro nevhodné kombinování vzájemně nesouvisejících složek. Až pozdější revidovaná verze The Revised Sociosexual Orientation Inventory (SOI-R) umožňuje vyjádření jednotlivých klíčových složek či celkové skóre.

Výsledky sociosexuálních dotazníků poskytují informace ohledně sociosexuální omezenosti. Lidé s nízkou hodnotou sociosexuální orientace dávají přednost budování dlouhodobých, exkluzivních a láskyplných vztahů se svými protějšky. U těchto osob, které se označují jako sociosexuálně omezení není pravděpodobné, že by se dopouštěli sexuálních aktivit mimo vztah včetně sexu na jednu noc. Zatímco jedinci nacházející se na opačném konci sociosexuality se označují jako sociosexuálně neomezení. Dávají přednost sexu s velkým počtem krátkodobých partnerů a je pro ně přijatelný sex bez lásky menší závazků. (Gangestad a Simpson, 1990).

Praktické uplatnění lze pozorovat například ve výzkumu Markey a Markey (2013), kteří zkoumali sociosexualitu u 72 lesbických párů. Účastnice s nízkou mírou sociosexuality ve vztahu vykazovaly vysokou míru závazku a měly tendenci pocítovat obzvláště vysokou úroveň vztahové oddanosti, zejména pokud byla i jejich partnerka podobně založená. Naopak ženy uváděly nižší úroveň závazku, pokud jejich partnerka vykazovala vyšší úroveň sociosexuality.

5 Dosavadní poznání v oblasti prožívání nevěry u homosexuálních osob

Za převratnou práci v oblasti prožívání nevěry se zasloužili Buss et al. (1992). Jejichž výzkumný vzorek čítal 202 vysokoškolských studentů, kteří si měli představit, že se jejich protějšek zajímá o další osobu mimo jejich partnerský vztah a poté posoudit, zda by je více rozrušila představa, že se jejich partner do dané osoby zamiluje nebo s ní bude mít pohlavní styk. Výzkumnou metodu představovala dilemata neboli scénáře, jež byly následně mnohokrát replikovány. Autoři dospěli k výsledkům, že muže více znepokojuje

sexuální nevěra, zatímco ženy více rozrušuje emocionální nevěra. Když na výsledky pohlédneme podrobněji, tak sexuální nevěrou bylo znepokojeno 60 % mužů a 17 % žen. Emocionální nevěra představovala stres či znepokojení pro 83 % žen a 40 % mužů. V této studii sice nejsou homosexuální osoby součástí výzkumného vzorku, ale jedná se o přelomovou a inspirativní práci v této oblasti, a proto zde má své místo.

Společnost lze označit za heterosexistickou, z čehož mimo jiné vyplývá, že většina výzkumů v oblasti prožívání nevěry je zaměřena na heterosexuální osoby, ovšem zařazení homosexuální orientace do výzkumného vzorku je ve vědeckých pracích na vzestupu. Značně inovativními ve své době byli Blumstein a Schwartz (1983), kteří zkoumali nevěru u stejnopohlavních párů a zjistili, že lesbické ženy se méně často dopouštěly nevěry mimo své partnerské vztahy v porovnání s homosexuálními muži v partnerských vztazích. Dále odhalili, že homosexuální muži měli často více partnerů a také u svých partnerů vyhledávali větší rozmanitost.

Z novějších výzkumů, kde ve vzorku byli homosexuálně orientované osoby lze zmínit výzkum provedený Leekerem a Carlozzim (2012), kdy cílem jejich studie bylo prozkoumat souvislost pohlaví účastníků, sexuální orientace, očekávání nevěry a lásky v reakcích na sexuální a emoční nevěru. Jejich studie se zúčastnilo 296 osob, jednalo se o 72 leseb, 114 heterosexuálních žen, 53 homosexuálních mužů a 57 heterosexuálních mužů, kteří byli starší 18 let a měli v době výzkumu vážný milostný vztah. U všech účastníků výzkumu byla překvapivě evidována intenzivnější reakce na sexuální nevěru, která také vyvolávala výrazně hněvu. Nárůst úzkosti a žárlivosti byl patrný v reakci na citovou neboli emocionální nevěru.

Frederick a Fales (2014) zkoumali rozrušení ze sexuální versus emoční žárlivosti u velmi rozsáhlého vzorku čítající 63 894 gayů, leseb, bisexuálů a heterosexuálů. Účastníci měli za úkol si představit, jaký scénář by je rozrušil více, zda jejich partneři mají sex s někým jiným (ale nezamilují se do nich) nebo se jejich partneři zamilují do někoho jiného (ale nemají s nimi sex). Sexuální nevěra nejvíce znepokojovala heterosexuální muže (54 %), poté heterosexuální ženy (35 %), lesbické ženy (34 %) a nejméně gaye (32 %). Z těchto výsledků je patrné, že homosexuální muže i ženy více tíží emocionální nevěra. Pokud výsledky srovnáme s heterosexuály, tak se liší homosexuální muži od heterosexuálních právě v prožívání sexuální nevěry. Frederick a Fales (2014) popisují, že není jasné, proč se gayové a heterosexuální muži od sebe lišili, přičemž možným vysvětlením by mohlo být, že gayové nečelí reprodukčním nákladům jako heterosexuální muži a nejsou ohroženi problémem otcovské nejistoty. Domnívají se,

že systémy navržené k vyhýbání se nevěrným protějškům nejsou nikdy aktivovány a zřejmě ani vyvinuty. Také Souza et al. (2006) se přiklánějí k názoru, že nevěra partnerů stejného pohlaví nepředstavuje evoluční hrozbu výchovy dítěte jiného muže nebo ztrátu zdrojů mužského partnera ve prospěch jiného.

Sheets a Wolfe (2001) se také zabývaly reakcemi na různé scénáře nevěry v souvislosti se žárlivostí. Z jejich zjištění je zřejmé, že heterosexuální muži zažívají větší úzkost v reakci na partnerskou sexuální nevěru než heterosexuální ženy, lesby nebo gayové. Data této studie naznačují, že situace, které vyvolávají žárlivost, závisí jak na pohlaví, tak na sexuální orientaci a že sexuální žárlivost se nevyvinula jako součást biologicky založeného modulu páření specifického pro dané pohlaví.

Ne vždy jsou mnohokrát ověřované předpoklady konzistentní, což potvrzují výsledky Dijkstry et al. (2001). Na základě rozhovorů s 99 lesbami a 138 homosexuálními muži ohledně nevěry, zjistili, že lesby zvolily sexuální nevěru svého partnera jako více rozrušující než citovou nevěru, pro homosexuální muže byla více znepokojující citová nevěra. Dané zjištění je v souladu s takzvanou double-shot hypotézou, podle které ženy věří, že muži mohou mít sex bez emocionálního závazku, ale ne emocionální závazek bez sexu, zatímco u mužů je názor rozdělený, pokud se tato hypotéza vztahuje na ženy.

Výsledky ohledně prožívání nevěry u homosexuálních žen jsou poměrně nekonzistentní. Dle Djiskry et al., (2001) jsou možným vysvětlením postoje k nevěře, které se v různých fázích života u lesbických žen mohou lišit. Například liberální postoj k sexualitě může ovlivnit, jak lidé, včetně lesbických žen, vnímají a interpretují nevěru. Vlivná může být také kulturní kontext či genderové role

6 Výzkumné šetření

6.1 Cíl výzkumu a výzkumné otázky

Cílem diplomové práce je průzkum reakcí na nevěru u homosexuálně orientovaných osob, přičemž klíčové je mapování prožívání distresu v souvislosti s emocionální a sexuální nevěrou. Dále jsou zkoumané vztahy mezi sociosexuální orientací, věkem, pohlavím a vztahovým stavem v rámci prožíváním distresu z nevěry u homosexuálních jedinců.

V souvislosti s cílem práce jsou stanoveny následující výzkumné otázky:

1. Jsou homosexuální muži více znepokojeni sexuální nevěrou oproti homosexuálním ženám?
2. Liší se homosexuální osoby ve výběru znepokojujících scénářů nevěry dle věku?
3. Liší se u homosexuálních jedinců tendence k nezávaznému sexu a promiskuitnímu chování dle věku a pohlaví?
4. Má na prožívání distresu z nevěry vliv postoj k náhodnému sexu a sexuálně promiskuitní chování?
5. Liší se prožívání distresu u homosexuálních osob dle jejich vztahového stavu?

Dle standardního postupu v kvantitativně orientovaném výzkumu byly zkonstruovány hypotézy:

H₁: Předpokládá se, že existuje rozdíl v Distresu z nevěry z hlediska pohlaví.

H₂: Předpokládá se, že existuje vztah mezi volbou znepokojujících scénářů nevěry a věkem.

H₃: Předpokládá se, že existuje rozdíl v hodnotách Globálního skóre sociosexuality dle věku.

H₄: Předpokládá se, že Globální sociosexuální skóre se bude lišit dle pohlaví.

H₅: Předpokládá se, že existuje vztah mezi proměnnými Distres z nevěry a Globální sociosexuální skóre.

H₆: Předpokládá se, že existuje rozdíl v prožívání distresu z hlediska vztahového stavu.

7 Realizace výzkumného šetření

Výzkumné šetření započalo přípravnou fází, která spočívala v pojmenování problému, a následném studiu relevantní literatury, zejména zahraničních zdrojů. Z daného plánování vyvstaly výzkumné otázky a metodologický postup, včetně konkrétních výzkumných metod. Při výběru výzkumných metod jsem se inspirovala obdobně zaměřenými studii a metodami, které jsou v problematice nevěry a sociosexuálního chování hojně využívány, respektive ověřené. Zvolila jsem dilemata týkající se sexuální a emocionální nevěry (Buss et al., 1999). a dotazník Sociosexuální orientace (Penke a Asendorpf, 2008). Pro pomoc s distribucí dotazníku jsem oslovila organizace zaměřené na podporu a práva LGBT+ komunity. Dále jsem vytvořila informativní náborový leták (Obrázek 1), který sloužil jako podklad pro odkaz na online dotazník v rámci jeho šíření prostřednictvím sociálních sítí.

Po přípravné fázi jsem přistoupila k realizační fázi, která započala sběrem dat, který probíhal v České republice. Sběr dat započal 11. 2. a byl ukončený 26. 3. 2024. Po ukončení sběru jsem vyhodnocovala dotazník a kódovala data do numerických hodnot, aby mohly být následně analyzovány ve statistickém softwaru. Pro systematické a podrobné zhodnocení výsledků byly použity neparametrické testové metody, jejichž výsledky jsou podrobně popsány v kapitole věnované statistické analýze.

Obrázek 1

Náborový leták k účasti ve výzkumném šetření

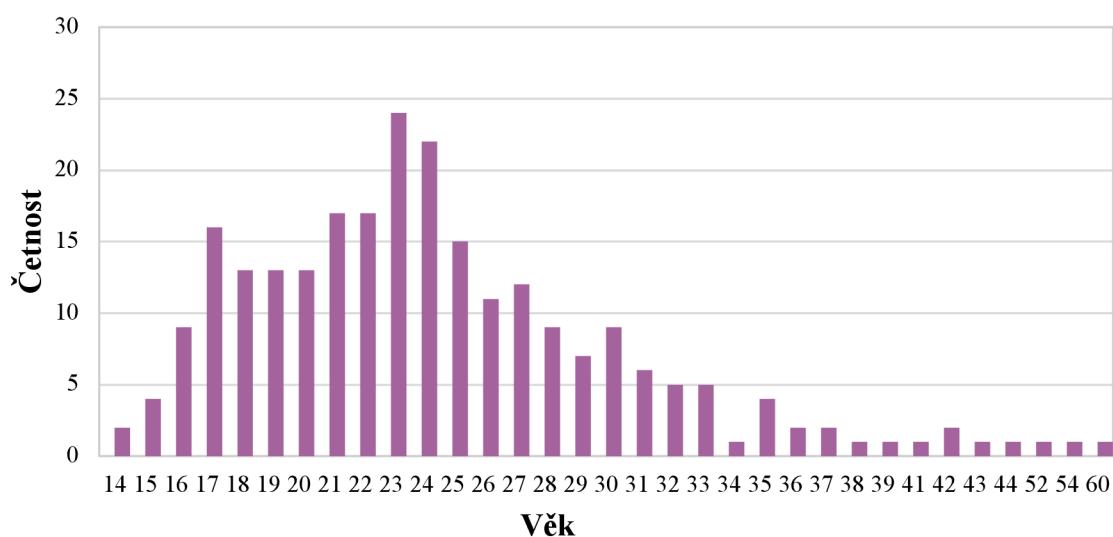

8 Charakteristika a výběr výzkumného souboru

Do výzkumného šetření bylo zařazeno 248 osob. Z toho 122 (49 %) homosexuálních žen a 126 (51 %) homosexuálních mužů. Důvodem pro vyřazení byla jiná než heterosexuální orientace. Vzorek tvořili osoby ve věkovém rozpětí 14 let až 60 let (viz Graf číslo 1). Bližší popis proměnné Věk je možné vidět v tabulce (Tabulka číslo 1).

Graf 1

Rozdělení účastníků výzkumu podle věku

Tabulka 1

Deskriptivní tabulka pro věk

N	248
Průměr	24,4
Medián	23
Modus	23
Std. odch.	6,7
Minimum	14
Maximum	60

Popis. V tabulce jsou uvedené deskriptivní charakteristiky pro proměnnou Věk. Validních hodnot je 248. Průměrný věk účastníků výzkumu dosahuje 24,4 let ($\sigma = 6,7$). Medián a modus dosahují shodné hodnoty 23 let. Nejnižší hodnota věku vyskytující se v souboru je 14, nejvyšší dosahuje 60 let.

Dále byl účastníkům výzkumu zjišťován vztahový stav, přičemž jednotlivé zastoupení je znázorněné v tabulce (Tabulka číslo 2).

Tabulka 2

Rozložení účastníků výzkumu dle vztahového stavu

Vztahový stav	Počet osob
Ve vztahu	128
Nejsem ve vztahu ani nerandím	79
Randím	32
Zasnoubený/a	6
Registrované partnerství	3

Popis. Tabulka zobrazuje počet účastníků výzkumu rozdělených podle jejich vztahového stavu. Nejvíce účastníků je ve vztahu (128 osob), následuje skupina osob, které nejsou ve vztahu ani nerandí (79 osob), poté ti, kteří randí (32 osob), zasnoubení (6 osob) a účastníci v registrovaném partnerství (3 osoby).

Základní soubor homosexuálních osob v České republice je obtížně stanovitelný, protože neexistují dostupná data. Pitoňák (2021) popisuje nedostatek zodpovězených otázek ohledně sexuality vzhledem k opatrnému monitorování, protože sexualita není běžnou demografickou položkou v dotaznících, což následně vede k nedostatku informací o kvalitě života či zdravotním stavu. Nicméně je třeba rozlišovat typy různých výzkumů, v rámci této diplomové práce bylo nezbytné se na sexualitu tázat s ohledem na cíl práce. LGBT+ osoby, kam se řadí také homosexuální ženy a muži jsou tedy těžko dostupnou skupinou, a proto byl dotazník distribuován v online podobě. Pro pomoc s jeho šířením byly osloveny organizace a spolky, které se v problematice LGBT+ aktivně angažují. Respektive známí členové populace šířili dotazník prostřednictvím sociálních sítí mezi ostatní členy, kteří se na základě svého uvážení rozhodovali, zda se do výzkumu zapojí či ne (samovýběr).

O distribuci dotazníku se významně zasloužila nevládní nezisková organizace Prague Pride jejíž posláním je utváření bezpečného a respektujícího prostředí pro LGBT+ komunitu, kde se jednotlivci mohou cítit svobodně a autenticky, a tudíž být plně integrováni do společnosti. Jedním z klíčových projektů organizace je festival Prague Pride zaměřený na gay, lesbickou, bisexuální a transgender tematiku. Kromě toho organizace Prague Pride poskytuje podporu a pomoc LGBT+ jedincům v různých životních situacích pomocí poradny Sbarvouven.cz a projektu #ozvise, který se věnuje předsudkům a násilí s touto problematikou spjatou. Prague Pride se také angažuje ve vzdělávání ve školách, firmách a v rámci odborných profesí.

Dále se do šíření dotazníku zapojil kolektiv Ústecký Pride, který se zaměřuje na podporu LGBTQA+ komunity v Ústeckém kraji. Od roku 2022 také pořádají stejnojmenný festival Ústecký Pride. Na sdílení online dotazníku prostřednictvím sociálních sítí se podílel také projekt V barvách duhy, což je iniciativa Tobiáše Frýdla, který se rozhodl reagovat na odmítavý postoj části křesťanského světa k LGBT+ lidem a pohnutkám jejich jednání tím, že ukázal, že být křesťanem neznamena automaticky zaujímat odmítavý postoj k LGBT+ komunitě.

9 Metodologický rámec

Cíl výzkumu byl ověřován pomocí kvantitativní analýzy, která je standardní vědeckou metodou. Hendl (2008) uvádí, že lidské chování lze do jisté míry předpovídat a měřit. Konstruované koncepty se tedy v kvantitativní analýze zjišťují pomocí měření a následně analyzují pomocí statistických metod s cílem explorační, popisné či ověřovací vztahů sledovaných proměnných.

V této práci byl všem účastníkům výzkumu předkládán dotazník, který zahrnoval šest dilemat s nucenou volbou a položky z dotazníku sociosexuální orientace (SOI-R), který zkonstruoval Penke a Asendorpf (2008). Dotazník SOI-R je tvořen devíti otázkami. Odpovědi existují ve dvou formátech, a je možné použít devíti nebo pěti bodovou Likertovu škálu. V této práci byl použitý pětibodový formát pro snazší administraci v online prostředí. Po sečtení devíti položek revidovaného dotazníku sociosexuální orientace lze získat celkové skóre sociosexuality, kdy vysoké skóre odpovídá silnějším sklonům k sociosexualitě, respektive k ochotě zapojit se do nezávazného sexu. Další variantou vyhodnocení je získání skóre pro jednotlivé aspekty sociosexuality. Jedná se o sociosexuální chování (behavior, BEH), sociosexuální postoje (attitudes, ATT)

a sociosexuální touhu (desire, DES), přičemž každému aspektu sociosexuality odpovídají tři otázky, jejichž kompletní znění je uvedeno v tabulce (Tabulka 2).

První tři položky SOI-R hodnotí minulé sociosexuální chování, kde respondenti uvádí počet partnerů, se kterými měli pohlavní styk za posledních 12 měsíců, dále počet partnerů a povahu vztahu k daným osobám. Čtvrtá až šestá položka hodnotí postoje k sexu bez závazků (např. „Sex bez lásky je ok“). Závěrečné tři položky hodnotí sociosexuální touhu, mapují frekvenci sexuálního vzrušení a touhy (Barrada et al., 2018).

Tabulka 3

Rozložení otázek dle jednotlivých aspektů sociosexuality

Sociosexuální chování	SOI-R 1 S kolika různými osobami jste měl/a pohlavní styk za posledních 12 měsíců?
	SOI-R 2 S kolika různými osobami jste někdy měl/a pohlavní styk jednou a pouze jednou?
	SOI-R 3 S kolika různými osobami jste měl/a pohlavní styk, aniž byste měl/a zájem o dlouhodobý vztah s tímto jedincem?
Sociosexuální postoje	SOI-R 4 Myslím si, že mít pohlavní styk bez lásky je O.K.
	SOI-R 5 Vyhovuje mi představa náhodného sexuálního styku s různými osobami a jsem schopen/schopna si takový sexuální styk užívat.
	SOI-R 6 Nechci mít sex, dokud si nejsem jistý/á, že s partnerem máme/budeme mít vážný dlouhodobý vztah.
Sociosexuální touha	SOI-R 7 Jak často si představujete, že máte pohlavní styk s někým jiným, než s Vaším současným partnerem?
	SOI-R 8 Jak často se Vám stane, že se sexuálně vzrušíte, když komunikujete/jste v kontaktu s někým, s nímž nemáte vážný partnerský vztah?
	SOI-R 9 Jak často máte v každodenním životě spontánní fantazie o tom, že máte sex s člověkem, kterého jste právě potkal/a?

Popis. Jednotlivé otázky jsou barevně rozlišeny dle příslušnosti k danému aspektu sexuality.

Revidovaný dotazník sociosexuální orientace je vzhledem k častému využívání běžně dostupný v 25 jazycích, včetně českého. Spoluautor Lars Penke také poskytuje manuál k hodnocení a normy. Předchozí metoda SOI byla v minulosti kritizovaná za psychometrické problémy, zejména za unidimenzionalitu (Jackson & Kirkpatrick, 2007), nízkou vnitřní konzistenci a různé formáty odpovědí, které zamezují zisku globálního skóre sociosexuality (Voracek, 2005).

Psychometrické nesrovnalosti by v revidované verzi SOI-R (Penke a Asendorpf, 2008) již neměli být přítomné. Z hlediska reliability hodnota Cronbachova alfa koeficientu dosahuje hodnoty 0,70, což naznačuje, že položky v každé složce měří shodný základní konstrukt. V případě prediktivní validity byla u SOI-R potvrzena schopnost předpovídat výsledky související se sociosexualitou, jako praktikování nezávazného sexu a dynamiku vztahů. SOI-R měří sociosexualitu nejen jako koncept, ale je také relevantní pro chování v reálném světě. Konstruktová validita byla hodnocena pomocí faktorové analýzy, kdy se prokázaly odlišné faktory zachycující mnohostrannou povahu sociosexuality (trojrozměrnou strukturu).

Revidovaný inventář sociosexuální orientace byl ověřován v několika kulturních kontextech, včetně Portugalska (Neto, 2016), Maďarska (Mesko, Láng, & Kocsor, 2014), Kolumbie (Romero et al., 2022), Brazílie (Nascimento et al., 2018) a Japonska (Nakamine & Komura, 2016). Barrada et al. (2018) v rámci validizace prokázali, že SOI-R je platný a spolehlivý nástroj i ve španělštině. V této studii vnitřní konzistence téměř odpovídala původní škále (Penke a Asendorpf, 2008). Barrada et al. (2018) provedli návrh na změnu první položky škály SOI-R, která se dotazuje na četnost sexu během posledních dvanácti měsíců. Autoři si povšimli, že ostatní dvě položky z této oblasti časový rámec neobsahují, a proto mohou být chápány jako dotazy mapující dosavadní životní průběh. Podoba otázek by měla sjednotit do shodného časového rámce a tázat se s kolika partnery měli dané osoby sex v průběhu svého života.

Všichni účastníci kromě SOI-R vyplnily také dilemata s nucenou volbou týkající se sexuální a emocionální nevěry podle Busse et al. (1999). Účastníci výzkumu byli požádáni aby, přemýšleli o vážném nebo dlouhodobém romantickém vztahu, který v minulosti zažili, momentálně prožívají nebo by si přáli zažít. Dále byli požádáni, aby si představili, že osoba, se kterou jsou ve vážném vztahu, začne projevovat zájem. Poté vybírali, jaký scénář by je více trápil či znepokojil, a vybrali pouze jednu odpověď, A nebo B.

Jako první účastníci určovali, která z následujících dvou scénářů by pro ně byla více stresující: (A) Představa, že si Váš partner/ka užívá vášnivý pohlavní styk s jinou osobou, nebo (B) Představa, že si Váš partner/ka vytváří hluboký emocionální vztah k jiné osobě. Následující otázka se dotazovala na to, který aspekt partnerova zapojení byl pro účastníky více znepokojující: (A) Představa, že Váš partner/ka zkouší různé sexuální polohy s jinou osobou. (B) Představa, že Váš partner/ka se zamiluje do této osoby. U následující otázky scénář zahrnoval představu, že si, že partner/ka vytvořil/a

emoční pouto k jiné osobě a měl/a s touto osobou pohlavní styk. U tohoto třetího dilematu účastníci volili, který aspekt zapojení partnera by je více rozčílil. Možnost (A) zahrnovala pohlavní styk s danou osobou, zatímco (B) se týkalo emočního pouta. Předposlední dilema znělo následovně: Co by Vás více naštvalo nebo znepokojilo? (A) Představa, že Váš partner/ka má pohlavní styk s jinou osobou, ale jste si jistí, že mezi sebou nebudují citovou vazbu. (B) Představa, že si Váš partner/ka vytvoří hluboké emoční pouto k jiné osobě, ale jste si jistí, že se nebudou mít pohlavní styk. Dilema číslo pět se od přechozích lišilo tím, že obsahovalo bývalého milence. Účastníci volili následující varianty odpovědí: (A) Představa, že Váš partner/ka stále projevuje sexuální zájem o bývalého milence, ale už do této osoby není zamilovaný/á. (B) Představa, že Váš partner/ka je stále zamilovaný/á do bývalého partnera/ky, ale už není danou osobou sexuálně přitahovaný/á. Poslední dilema zahrnovalo výhled do budoucnosti, kde byla nevěra jasně ohraničená a nemohla se přeměnit či kombinovat: Co by Vás více naštvalo nebo znepokojilo? (A) Představa, že Váš partner/ka měl/a jednorázový pohlavní styk s jinou osobou, bez možnosti dalšího zapojení. (B) Představa, že Váš partner/ka má emocionální vazbu s jinou osobou bez možnosti sexuálního zapojení.

Vzhledem k tomu, že dilemata nebyla dostupná v českém jazyce, byl využit zpětný překlad neboli back translation. Nejdříve byla původní dilemata přeložena překladatelem z anglického do českého jazyka. Následně byl tento předklad zpětně přeložen do původního jazyka, čímž se vytvořila nová verze dilemat. Cílem back translation bylo porovnání nové verze s původním textem, aby se posoudila přesnost a zachování významu překladu.

10 Etické aspekty výzkumu

Dotazník byl šířen v online podobě, přičemž o respondentech nebyly zjišťovány osobní identifikující údaje. Data byla získávána tak, aby nebylo možné jednoznačně identifikovat konkrétní jednotlivce, protože dotazník byl plně anonymní. Respondenti měli možnost se dotazníkového šetření účastnit dobrovolně bez nátlaku a manipulace. Vzhledem k povaze výzkumného šetření nebyla shledána rizika, která by mohla účastníky jakýmkoli způsobem záměrně poškodit. V úvodní části dotazníku byly poskytnuty informace o cíli výzkumu a délce trvání. Dále v této části, bylo uvedeno jméno a email na kontaktní osobu pro případné dotazy či prezentaci výsledků. Z hlediska etických zásad používání

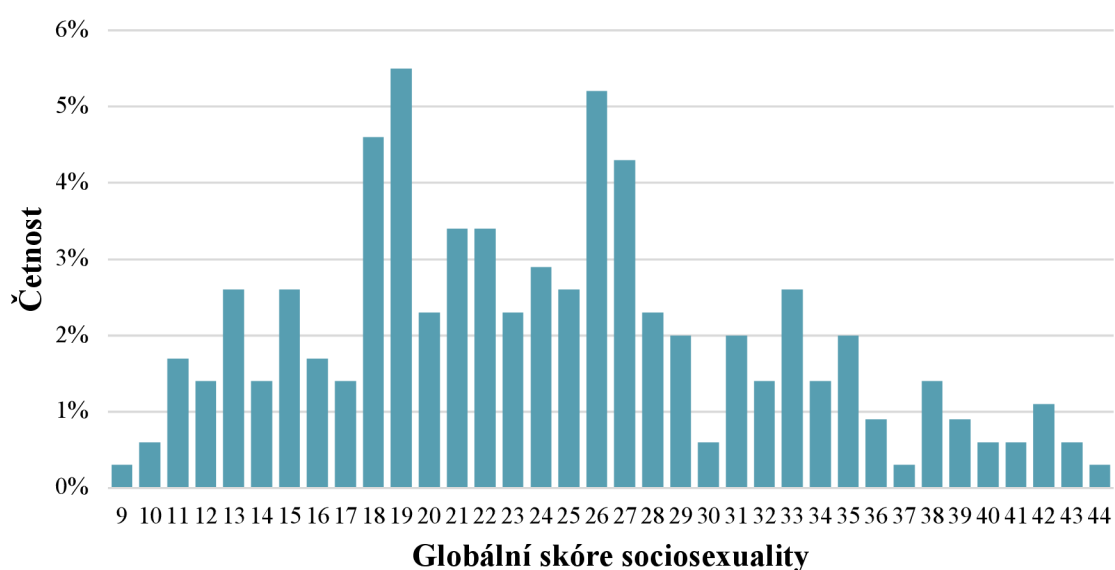
převzatých metod, jsou oba dotazníky původními autory schválené k použití ve výzkumných pracích, jako je tato.

11 Analýza dat a interpretace výsledků

Data byla zpracovávána v programu SPSS (verze 19). Byla použita hladina významnosti α (alfa) 0,05. K testování normality byl použitý Kolmogorovův-Smirnovův test. U proměnné Distres z nevěry ($D = 0,245$, Sig. $< 0,001$ a Globální sociosexuální skóre ($D = 0,076$, Sig. $< 0,001$) bylo pomocí testu zjištěné nenormální rozložení, protože hodnota Sig. Byla menší než stanovená hladina významnosti. V návaznosti na dané zjištění byly v rámci statistické analýzy použité neparametrické testy. Konkrétně Spearmanův koeficient pořadové korelace, Mann-Whitneyho test a Kruskal Wallisův test. Globální skóre sociosexuality bylo získáno z Revidovaného dotazníku sociosexuální orientace (SOI-R). Položky byly vyhodnocovány dle manuálu (Penke a Asendorpf, 2008), čím je skóre vyšší tím má jedinec vyšší sexuální toleranci a sklon k nezávaznému sexu. Procentuální zastoupení jednotlivých skóre Globální sociosexuality je zobrazené v grafu (Graf číslo 2). Deskriptivní popis této proměnné poskytuje tabulka, v níž jsou zaznamenané základní charakteristiky Globální skóre sociosexuality (Tabulka číslo 4).

Graf 2

Graf zobrazující rozdělení proměnné Globální skóre sociosexuality

Tabulka 4

Deskriptivní tabulka pro proměnnou Globální skór sociosexuality v celém souboru

N	248
Průměr	24,17
Median	24
Modus	19
Std. Odch.	7,980
Minimum	9
Maximum	44

Popis. V deskriptivní tabulce pro proměnnou Globální skór sociosexuality v celém souboru N = 248 jsou prezentovány základní charakteristiky dat. Respondenti v celém souboru dosahovali průměrné hodnoty skóru Globální sociosexuality 24,17 ($\sigma = 7,980$). Medián má hodnotu 24. Nejčastěji se v datové sadě vyskytuje hodnota 19, což je modus. Nejnižší hodnota Globálního skóru sociosexuality je 9, zatímco nejvyšší hodnota dosahuje 44.

Proměnná *distres z nevěry* byla získaná ze scénářů zachycující nevěru potencionálního či nevěrného partnera. Respondenti u vybraných šesti nevěrných dilemat označovali, zda je pro ně více znepokojující/rozrušující sexuální či emocionální nevěra. Odpovědi na scénáře s nucenou volbou byly kódovány hodnotou 0 (nalezení emocionální nevěry více rozrušující) a hodnotou 1 (nalezení sexuální nevěry více rozrušující). Přehled o reakcích respondentů na různé scénáře nevěry je k dispozici v grafu (Graf číslo 3) a tabulce (Tabulka číslo 5).

Tabulka 5

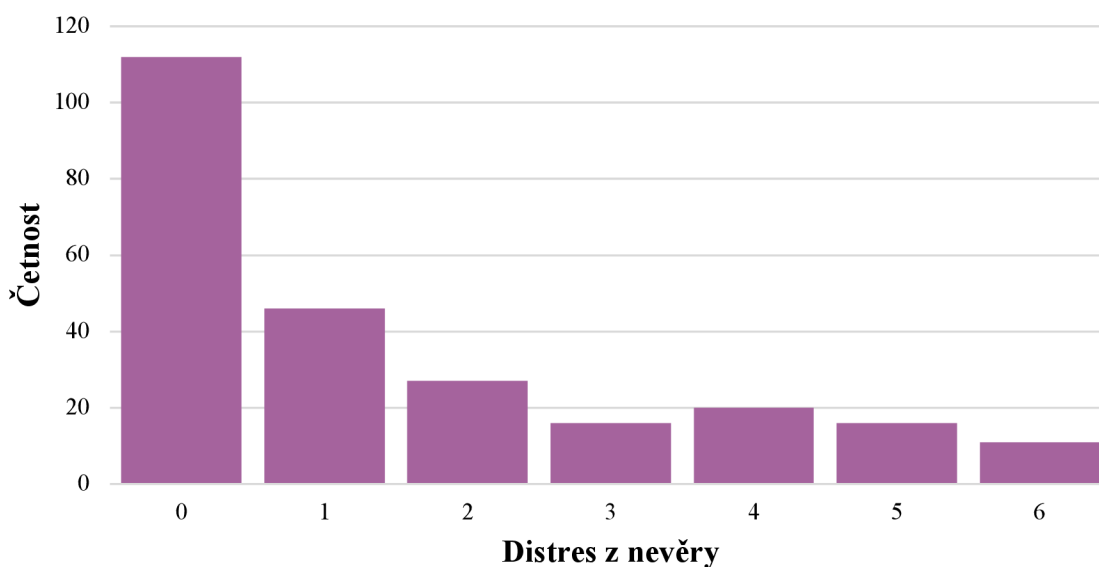
Deskriptivní tabulka pro proměnnou Distres z nevěry v celém souboru

N	248
Průměr	1,51
Modus	0
Std. Odch.	1,855
Range	6
Minimum	0
Maximum	6

Popis. V tabulce jsou uvedené deskriptivní charakteristiky proměnné Distres nevěry. Validních hodnot bylo N = 248. Respondenti v celém souboru dosahovali průměrného skóre 1,51 ($\sigma = 1,855$). Modus nabývá hodnoty 0. Nejnižší hodnota vyskytující se v souboru je 0 a nejvyšší hodnota je 6.

Graf 3

Rozdělení proměnné Distres z nevěry

Popis. Z tabulky je patrné, že osoby bez ohledu na věk, pohlaví, vztahový stav a postoj k nezávaznému sexu, zažívali distres zejména z emocionální nevěry. 112 osob zvolilo ve všech případech jako více znepokojující scénáře zobrazující emocionální nevěru. Pro 46 osob byl znepokojující pouze jeden scénář zachycující sexuální nevěru ve srovnání se zbylými 5 emocionálními, 27 respondentů zvolilo jako více znepokojující čtyři scénáře

emocionální nevěry. Pro 16 osob byly stresující 3 scénáře emocionální a 3 scénáře sexuální nevěry. Čtyři scénáře sexuální nevěry vnímalo jako rozrušující 20 jedinců. Pro 16 respondentů bylo znepokojujících právě 5 scénářů týkajících se sexuální nevěry. Scénáře zobrazující sexuální nevěru, jako více znepokojující ve všech případech zvolilo 11 osob.

1. Jsou homosexuální muži více znepokojeni sexuální nevěrou oproti homosexuálním ženám?

K ověření předpokladu byla stanovena hypotéza H_1 : Předpokládá se, že existuje rozdíl v Distresu z nevěry z hlediska pohlaví. Pro její testování byl zvolený Mann-Whitneyho test, jehož výsledky jsou zobrazené v tabulce (Tabulka číslo 6).

Tabulka 6

Výsledky testování H_1 : Mann-Whitneyho U test

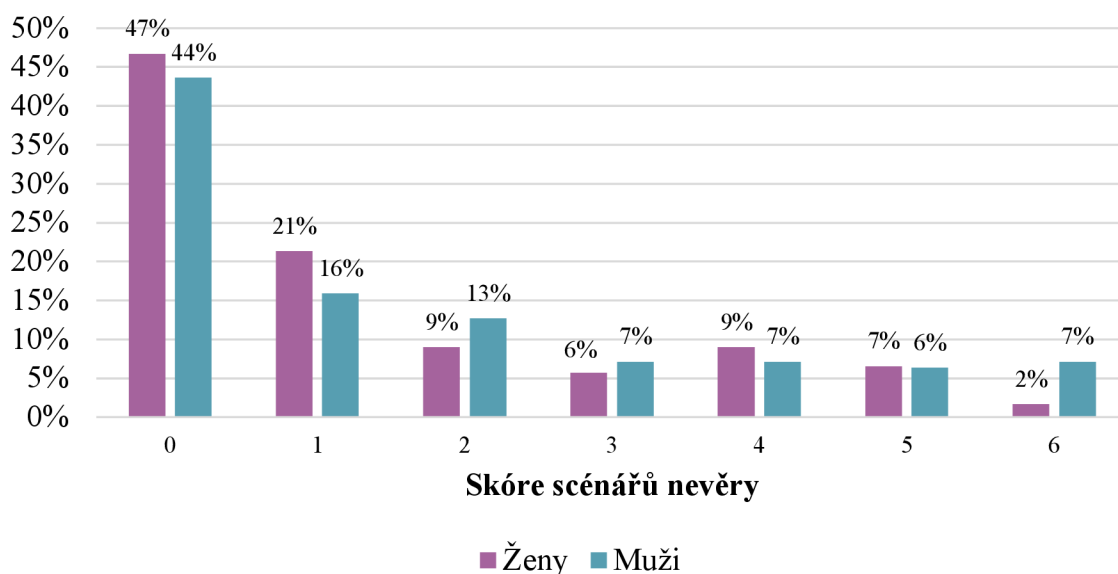
	Pohlaví	N	Průměrné pořadí	Mann-Whitneyho test
Distres z nevěry	Ženy	122	119,99	U =7135,5
	Muži	126	128,87	Z =-1,028
	Dohromady	248		Sig. 0,304

Popis. Předpoklad byl ověřovaný Mann-Whitneyho U testem s výsledkem $U = 7135,5$; $Z = 1,028$; $\text{Sig.} > 0,05$. Rozdíl v průměrných pořadích mezi skupinami interpretujeme jako statisticky nevýznamný. Mezi ženami a muži neexistuje rozdíl v hodnotách proměnné Distres z nevěry. Hypotéza H_1 se zamítá.

Na základě výsledků bylo zjištěno, že homosexuální muži a ženy se neliší ve výběru znepokojujících scénářů nevěry, které implikovaly představy týkající se emocionální a sexuální nevěry, což lépe demonstruje graf (Graf číslo 4). Homosexuální ženy a homosexuální muži většinou volily jako více stresující scénáře zachycující emocionální nevěru.

Graf 4

Volba znepokojujících scénářů z hlediska pohlaví

Popis. Na sloupcovém grafu jsou znázorněna procenta respondentů dle pohlaví a volby scénářů, které účastníci výzkumu řešili. Fialové sloupce reprezentují ženy a modré sloupce muže. U kategorie 0, 47 % žen a 44 % mužů nezvolilo žádný scénář sexuální nevěry. V případě jednoho zvoleného sexuálního scénáře, který byl považován za více stresující (1) je zastoupení 21 % žen a 16 % u mužů. U dvou sexuálních scénářů (2) je zastoupeno 9 % žen a 13 % mužů. V rámci výběrů tří dilemat týkajících se sexuální nevěry jako více znepokojujících (3) je zastoupení žen 6 % a 7 % mužů. Ve volbě čtyř scénářů (4) je to 9 % pro ženy a 7 % pro muže. Pět scénářů sexuální nevěry jako více stresující ve srovnání s emocionální (5) zvolilo 7 % žen a 6 % mužů. U šesti dilemat (6) je to 7 % žen oproti 2 % u mužů.

2. Liší se homosexuální osoby ve výběru znepokojujících scénářů nevěry dle věku?

Ke zjišťování vztahu mezi výběrem znepokojující scénáře nevěry a věkem byl použitý neparametricko korelační test – Spearmanův koeficient pořadové korelace, který testoval hypozézu H_2 : Předpokládá se, že existuje vztah mezi volbou znepokojujících scénářů nevěry a věkem. Výsledky Spearmanova testu jsou k vidění v tabulce (Tabulka číslo 7).

Tabulka 7

Výsledky testování H₂: Spearmanův koeficient pořadové korelace mezi Distresem z nevěry a věkem

		Věk
Distres z nevěry	Spearmanovo rho	0,031
	Sig.	0,622
	N	248

Popis. Hypotéza H₂ byla testovaná použitím výpočtu Spearmanova koeficientu pořadové korelace. Na základě statistické významnosti Sig. > 0,001 se korelační vztah mezi proměnnými Distres z nevěry a Věk nepovažuje za významný. Hodnota Spearmanova korelačního koeficientu je $r = 0,031$. Mezi proměnnými není žádný vztah. Nelze podpořit hypotézu, že existuje vztah mezi volbou znepokojujících scénářů nevěry a věkem, protože pozorovaný vztah není statisticky významný.

3. Liší se u homosexuálních jedinců tendence k nezávaznému sexu a promiskuitnímu chování dle věku a pohlaví?

Proměnná Věk byla testovaná v souvislosti se sociosexuální orientací, což je míra, do jaké se osoby angažují v nezávazných sexuálních vztazích (Globální skóre sociosexuality), přičemž lidé s neomezenou sociosexuální orientací uvádějí více náhodných sexuálních styků, charakteristické je také více souběžných sexuálních partnerů Hypotéza H₃: Předpokládá se, že existuje rozdíl v hodnotách Globálního skóre sociosexuality dle věku, byla testována Spearmanovým testem pořadové korelace, viz tabulka (Tabulka číslo 8).

Tabulka 8

Výsledky testování H₃: Spearmanův koeficient pořadové korelace mezi Globální skóre sociosexuality a Věkem

		Věk
Globální skóre sociosexuality	Spearmanovo rho	0,339
	Sig.	0,000
	N	248

Popis: Hypotéza H₃ byla testovaná použitím výpočtu Spearmanova koeficientu pořadové korelace. Na základě statistické významnosti Sig. < 0,01 se korelační vztah mezi proměnnými Globální skóre sociosexuality a Věk považuje za významný. Celkové skóre Globální sociosexuality lineárně souvisí s Věkem. Hodnota Spearmanova korelačního koeficientu je $r = 0,339$. Jde o pozitivní (kladný) středně silný vztah. S rostoucím věkem je pravděpodobné, že se zvyšuje celkové skóre sociosexuality. To naznačuje, že u starších jedinců je větší pravděpodobnost projevení sociálního chování spojeného se sexualitou, například otevřenost k nezávaznému sexuálnímu chování nebo více liberální přístup k sexuálním vztahům. Na základě těchto výsledků lze potvrdit hypotézu, že existuje vztah mezi postojem k nezávaznému sexu a věkem, přičemž s rostoucím věkem se projevuje vyšší míra otevřenosti k nezávaznému sexu.

V souvislosti s tendencemi k nezávaznému sexu a střídání sexuálních partnerů byl zjišťován také vliv pohlaví. Tabulka (Tabulka číslo 9) prezentuje testování hypotézy H₄: Předpokládá se, že Globální sociosexuální skóre se bude lišit dle pohlaví.

Tabulka 9

Výsledky testování H₄: Mann-Whitneyho U test

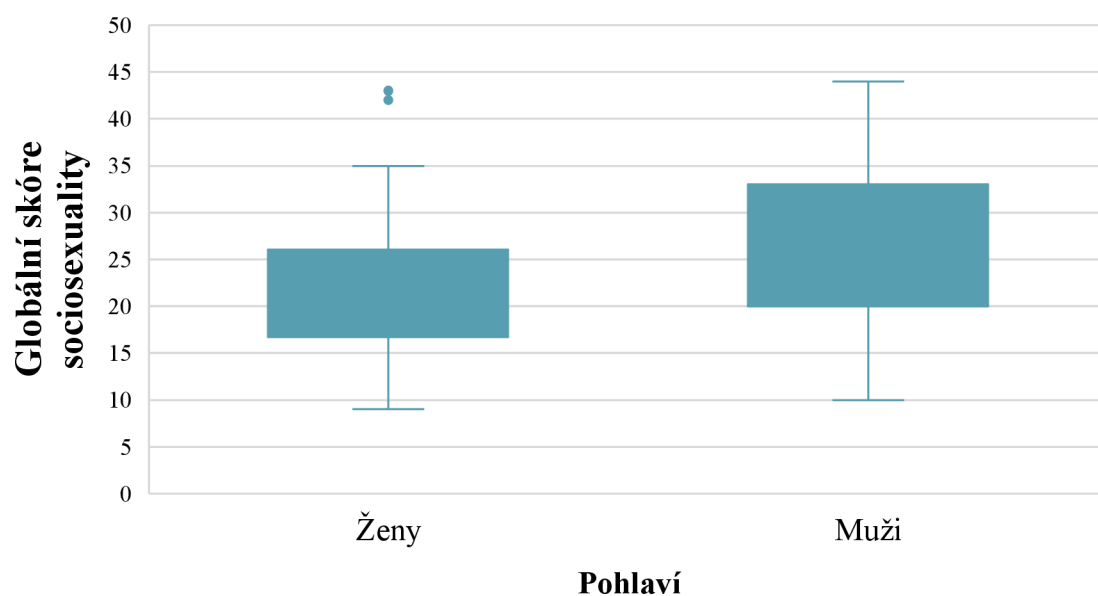
	Pohlaví	N	Průměrné pořadí	Mann-Whitneyho test
Globální sociosexuální skóre	Ženy	122	97,59	U = 4403,5
	Muži	126	150,55	Z = -5,818
	Dohromady	248		Sig. 0,000

Popis. Předpoklad byl ověřovaný Mann-Whitneyho U testem s výsledkem $U = 4403,5$; $Z = -5,818$; Sig. < 0,001. Rozdíl v průměrných hodnotách mezi skupinami je interpretován jako statisticky významný. Mezi ženami a muži existuje rozdíl v hodnotách proměnné Globální sociosexuální skóre. Na základě průměrných hodnot jsou evidovány vyšší hodnoty Globálního skóre sociosexuality u homosexuálních mužů ($M = 150,55$) než u homosexuálních žen ($M = 97,59$). Hypotéza H₄ se přijímá.

Zjištěný rozdíl v sociosexuální orientaci mezi muži a ženami je zobrazen v grafu (Graf číslo 5).

Graf 5

Boxploty zobrazující Globální skóre sociosexuality dle pohlaví

Popis. Boxploty znázorňují Globální skóre sexuality (SOI-R) rozdělené podle pohlaví. Medián skóre pro ženy je těsně nad 20 a pro muže těsně nad 25. Box pro ženy je nižší a užší, což naznačuje nižší variabilitu a skóre, zatímco u mužů je box širší, což ukazuje větší rozptýl hodnot. Horní whisker pro ženy sahá k 35 a dolní k 9, u mužů je horní whisker blízko 45 a dolní se rovná 10. Existují dvě odlehlé hodnoty pro ženy (v grafu znázorněny kolečkem), které přesahují 40, to značí výskyt hodnot mimo běžný rozsah.

4. Má na prožívání distresu z nevěry vliv postoj k náhodnému sexu a sexuálně promiskuitní chování?

Na základě výzkumného cíle byla formulována hypotéza, která předpokládá existenci vztahu mezi distresem z nevěry a globálním sociosexuálním skóre: H₅: Předpokládá se, že existuje vztah mezi proměnnými Distres z nevěry a Globální sociosexuální skóre. Vyhodnocení předpokladu je zobrazeno v tabulce (Tabulka číslo 10).

Tabulka 10

Výsledky testování H₅: Spearmanův koeficient pořadové korelace mezi Distresem z nevěry a Globálním skóre sociosexuality

		Globální sociosexuální skóre
Distres z nevěry	Spearmanovo rho	-0,170
	Sig.	0,007
	N	248

Popis. Hypotéza H₅ byla testovaná použitím výpočtu Spearmanova koeficientu pořadové korelace. Na základě statistické významnosti Sig. < 0,01 se korelační vztah mezi proměnnými Globální skóre sociosexuality a Distres z nevěry považuje za významný. Celkové skóre Globální sociosexuality lineárně souvisí s Věkem. Hodnota Spearmanova korelačního koeficientu je $r = -0,170$. Jde o negativní slabý vztah. To znamená, že pokud se zvyšuje Globální sociosexuální skóre (což naznačuje větší otevřenost k nezávaznému sexu), Distres z nevěry klesá. Na základě těchto výsledků lze podpořit hypotézu a konstatovat, že postoje k nezávaznému sexu jsou spojeny se změnami v úrovni distresu z nevěry.

5. Liší se prožívání distresu u homosexuálních osob dle jejich vztahového stavu?

Pro odpověď na pátou výzkumnou otázku byla formulována hypotéza H_6 : Předpokládá se, že existuje rozdíl v prožívání distresu z hlediska vztahového stavu. Tato hypotéza byla vzhledem k nenormálnímu rozložení testovaná Kruskal Wallisovým testem, jehož výsledky se nachází v tabulce (Tabulka číslo 11).

Tabulka 11

Výsledky testování H_6 : Kruskal Wallisův test

	Vztahový stav	N	Průměrné pořadí	Kruskal-Wallisův test	
Distres z nevěry	Nejsem ve vztahu ani nerandím	79	137.66	Chí-kvadrát	7,895
	Randím	32	130.02	df	4
	Ve vztahu	128	116.60	Sig.	0,095
	Zasnoubený	6	124.33		
	Registrované partnerství	3	56.50		
	Dohromady		248		

Popis. Předpoklad byl ověřovaný Kruskal Wallisovým testem s výsledkem $\chi^2 = 7,895$, při $df = 4$; $Sig. > 0,05$, na základě, kterého nebyly interpretovány rozdíly v průměrných pořadích jako statisticky významné. Mezi osobami nacházejícími se v různých typech vztahů neexistuje významný rozdíl v proměnné Distres z nevěry. Hypotéza H_6 se nepřijímá.

Diskuze

Výsledky této diplomové práce poskytují poznatky o reakcích na nevěru u homosexuálně orientovaných jedinců se zaměřením na prožívání distresu v souvislosti s emocionální a sexuální nevěrou. Výzkum byl založen na výzkumných otázkách a hypotézách, které měly za cíl identifikovat možné rozdíly, které se týkaly prožívání distresu z nevěry mezi homosexuálními muži a ženami, vliv věku na výběr znepokojujících scénářů nevěry a tendence k nezávaznému sexu a promiskuitnímu chování v závislosti na věku a pohlaví. Dále byl zkoumaný vliv postojů k náhodnému sexu a sexuálně promiskuitnímu chování na prožívání distresu z nevěry a také rozdíly v prožívání distresu z nevěry v závislosti na vztahovém stavu.

S výzkumem nevěry se pojí komplikace již při jejím definování, protože není nalezena jednotná shoda a odborné zdroje poskytují značnou variabilitu. Blow a Hartnett (2005) nevěru označují jako proměnnou postrádající konzistentní operační definici a upozorňují na problémy spojené s četností, jedná se o znesnadňující hodnocení, komparaci studií a s tím související zpochybňování validity. Použitý soubor dilemat Busse et al. (1999) předkládá konkrétní scénáře odpovídající dvěma typům nevěry, kde jsou jednotlivé situace poměrně přesně zachyceny. Každopádně je možné, že někteří respondenti v rámci představování nevěrných scénářů mohli postrádat větší vhled do situace či jim chyběl kontext, což by se mohlo jevit jako limitující. Bližšímu průzkumu reakcí na nevěru by zřejmě mohly odpovídat rozhovory.

Respondenti se zapojovali do výzkumného šetření na základě vlastního uvážení. Tato dobrovolná účast sice nemusí plně reprezentovat celkovou populaci, což v některých případech může vést k nereprezentativnosti vzorku či ke zkreslení výsledků. Nicméně dotazníkové šetření má také své přednosti. Jedná se o poměrně rychlý a přímočarý sběr, který usnadňuje průběh výzkumu (Hendl, 2008). Za výhodu lze považovat také objektivní povahu dotazníkového šetření, u kterého jsou výsledky relativně nezávislé na výzkumníkovi, což znamená, že jsou méně ovlivněny jeho subjektivními názory či interpretacemi. Metoda samovýběru v rámci výzkumného šetření umožňovala snazší identifikaci a oslovení respondentů, kteří byli součástí populace, protože kritériem pro zařazení do výzkumného šetření byla homosexuální orientace. V průběhu sběru dat bylo nutné vyřadit několik desítek osob s heterosexuální orientací i přesto, že k vyplňování byly oslovovány pouze homosexuální osoby. Možným vysvětlením by mohla být atraktivita daného tématu. Každopádně Hnatkovičová et al. (2022) uvádí, že někteří

badatelé stále doporučují či se přímo dovolávají po neheterosexuálních výzkumných vzorcích.

V rámci dilemat jsem v souladu s původní metodou (Buss et al. 1999) zahrнула věk, pohlaví a vztahový stav. Před otázkami ohledně sexuální nevěry jsem opomenula míru vzdělání, místo narození, zemi, ve které účastníci vyrostli a etnickou příslušnost. Tyto informace nejsou k povaze výzkumného šetření relevantní a mohly by výzkumníky vzhledem k citlivosti osobních údajů od vyplňování odrazovat. Zároveň by tyto položky ovlivnily délku dotazníku a tím pádem by se mohla snížit ochota respondentů k vyplňování (Kato & Miura, 2021). Citlivě se mohou jevit i otázky ohledně sexuality, které by mohly snižovat ochotu nebo míru souhlasu s účastí ve výzkumu. Pitoňák (2021) ale zdůrazňuje, že realita je jiná. Vychází z výsledků výzkumů, které prokazují, že za dodržení anonymity a odborného školení dotazujícího se, nemají otázky týkající se sexuality negativní vliv na ochotu účastnit se výzkumného šetření.

Muži i ženy obecně projevují značné znepokojení při konfrontaci se sexuální a emocionální nevěrou. Existují však zřetelné rozdíly mezi oběma pohlavími. Řada výzkumů opakovaně dokazuje, že muži obvykle projevují větší obavy ze sexuální nevěry ve srovnání s ženami, které vykazují větší stres vůči emocionální nevěře (Buss, Larsen, Westen & Semmelroth, 1992). Hlavním cílem této práce bylo zkoumání, zda je patrný tento rozdíl také u homosexuálních osob, ovšem analýza dat neprokázala významné rozdíly v prožívání distresu z nevěry mezi homosexuálními muži a ženami, protože rozdíly v reakcích na nevěru jsou minimální. Obě sledované skupiny osob zažívaly výrazný distres z emocionální nevěry. Emocionální nevěru ve všech scénářích považovalo za znepokojující 112 respondentů, což představuje přibližně 45,2 % z celkového počtu osob. Pouze jediný scénář sexuální nevěry ve srovnání se zbývajících 5 emocionálními považovalo za více znepokojujících 46 respondentů, což je přibližně 18,5 % osob z výzkumného vzorku. Co se týká sexuální nevěry, tak pouze 4,4 % osob ve všech případech považovalo za více znepokojující veškeré předložené scénáře sexuální nevěry.

Dané zjištění se běžně vysvětluje pomocí takzvané doubleshot hypotézy, která předpokládá, že když jedinci uvažují o citové nevěře, často z toho vyvozují, že došlo i k nevěře sexuální nebo naopak. Tato hypotéza předpokládá, že citová nevěra znamená nejen porušení citového závazku, ale také vysokou pravděpodobnost sexuální nevěry. Trápení, které homosexuální muži zažívají kvůli citové nevěře, proto může pramenit z přesvědčení, že pokud se jejich partner citově zapletl s někým jiným, je vysoce

pravděpodobné, že se zapletl i sexuálně. Otázkou je, do jaké míry se tímto předpokladem dá vysvětlit výsledky této práce, protože respondenti měli jednotlivé hypotetické scénáře jednoznačně odlišené.

Dále byl testován vliv věku, který Voracek (2001) pojímá, jako zástupný ukazatel vývojově relevantních proměnných, kam lze zařadit zkušenosti z dlouhodobých vztahů s vlastní či partnerovou nevěrou. V této diplomové práci bylo zjištěno, že výběr znepokujících scénářů nesouvisí s věkem respondentů, jak tomu bývá u heterosexuálních účastníků výzkumu. Možné vysvětlení absence věkových rozdílů ve výběru znepokujících scénářů u homosexuálních respondentů mohou souviset s odlišnými faktory ve vztahu k sexuální nevěře a reprodukční strategii. U heterosexuálních osob se očekávají výsledky v souladu s evoluční úvahou, kdy se předpokládá, že starší muži bude sexuální nevěra tížit méně ve srovnání s mladšími muži. Významnější distres u mladších vzorků má pramenit z toho, že je více ohrožuje sexuální nevěra ženy v reprodukčním věku ve vztahu k rodičovství, zatímco starší muži za předpokladu vztahu s post reprodukční ženou nejsou ohroženi otcovskou nejistotou. V této souvislosti je pravděpodobné, že starší ženy budou méně znepokojeny partnerovou nevěrou, protože již nemají závislé děti (Shachelford et al., 2004). Naopak u homosexuálních vztahů tato reprodukční strategie není přítomna, což může eliminovat věkové rozdíly v reakcích na partnerovu nevěru.

Významný vliv věku byl nalezený v souvislosti se sociosexuální orientací, kdy bylo prokázáno, že s rostoucím věkem se u homosexuálů zvyšuje otevřenost k nezávaznému sexu. Dále byl zjišťován vztah mezi sociosexualitou a pohlavím, kdy homosexuální muži vykazovali vyšší skóre sociosexuality než homosexuální ženy. Z toho vyplývá, že dané zjištění je v souladu s odbornými výzkumnými poznatky. Schmitt (2007) uvádí, že muži ve srovnání s ženami mají tendenci vyjadřovat relativně neomezené sociosexuální postoje a činí tak podobně bez ohledu na sexuální orientaci. Buss a Schmitt (1993) považovali neomezenou sociosexualitu za součást biologického pohlaví, přičemž gayové a bisexuální muži mají být v sociosexuálních postojích podobní heterosexuálním mužům. Penke (2010) zjistil, že homosexuální muži dokonce dosahují vyšší úrovně neomezené sociosexuality oproti heterosexuálním mužům. Ženy se v této oblasti mírně opomíjí a bývá opakovaně uváděna pouhá sociosexuální omezenost.

Předpokládalo se, že homosexuální osoby, které směřují k neomezené sociosexualitě (vyšší tendence k nezávaznému sexu) budou méně znepokojeny nevěrou svého protějšku. Tento předpoklad byl následně potvrzený a znamená, že čím vyšších hodnot dosahovaly homosexuální osoby v dotazníku SOI-R, tím nižší byl distres pramenící z nevěry. Předmětem zájmu bylo také zkoumání, zda se osoby nacházející v různých typech vztahu liší ve volbě znepokojujících scénářů nevěry. Tento předpoklad byl na základě analýzy zamítnutý, tudíž nebylo prokázáno, že by osoby volily jiné scénáře v závislosti na tom, zda se nachází v registrovaném partnerství, randí nebo nejsou ve vztahu.

Limitujícím aspektem této práce je metoda sběru dat, a to kvůli nedostatečné schopnosti zachytit dynamiku a kontextuální nuance, které se mohou vyskytnout v reálných situacích nevěry. Prostřednictvím dotazníkového šetření není možné dostatečně zachytit komplexní fenomén nevěry, protože neposkytuje hlubší porozumění emocionálním, sociálním a kognitivním reakcím. V této souvislosti může být limitujícím nepřihlížení k individuálním variabilitám jako jsou faktory související s kulturou či náboženským vyznáním, které by mohly zachycovat odlišné přístupy k nevěře. Žádoucí by mohlo být zahrnutí dalších relevantních proměnných jako jsou osobnostní charakteristiky, předchozí zkušenosti s nevěrou a sociální zázemí související s rodinnými vztahy.

Je zřejmé že výzkum je založen, ale také omezen na údajích z dotazníkového šetření. Možným doporučením k následnému výzkumu je přímé dotazování na zkušenosti s nevěrou, oproti hypotetickým scénářům či jejich kombinace. Vzhledem k nárůstu sexuální rozmanitosti by v našem prostředí mohlo být přínosné zahrnutí do výzkumného vzorku například bisexuální či queer osoby a následně výsledky komparovat. Členům LGBT+ komunity by se také mělo věnovat více pozornosti v odborné publikační činnosti. Markey a Markey (2013) uvádí, že porozumění faktorům ovlivňujícím vztahy mezi stejnopohlavními páry je stejně důležité, jako porozumění těm mezi heterosexuálními páry. Nedostatek prezentovaných výzkumů a znalostí totiž může vést k tomu, že i osoby z řad odborné veřejnosti mohou spoléhat spíše na stereotypy než na skutečné vědecké poznatky.

Výsledky této práce mohou najít uplatnění zejména v oblasti psychoterapie či poradenství, protože nevěra může mít široké dopady na duševní zdraví jedinců zasažených nevěrou. Konfrontace s nevěrou často vyvolává pocity zklamání, ztráty důvěry, hněvu a beznaděje. Porucha důvěry v partnera i ve vlastní schopnosti může dlouhodobě ovlivnit schopnost navazovat a udržovat zdravé vztahy. Mohou se také

objevit problémy se sebevědomím a sebeúctou. Běžně se v souvislosti s nevěrou vyskytují úzkosti, depresivní ladění včetně sebevražedných myšlenek a příznaky podobající se posttraumatické stresové poruše. Nevěra tedy může být velmi zraňující a stresující událostí, navíc u homosexuálních osob ztížena stereotypy a předsudky.

Závěr

Tato práce se zabývala distresem plynoucím z nevěry, který byl zjišťován pomocí dilemat, které navozovaly situace zachycující nevěru. Formát odpovědí představoval nucenou volbu. Respondenti u každého scénáře volili ze dvou možných odpovědí, jedna se vždy týkala sexuálních aspektů nevěry, zatímco druhá možnost představovala prvky emocionální nevěry. Dále byl použitý Revidovaný dotazník sociosexuální orientace, který zjišťoval tendence k nezávaznému sexu. Výzkumný soubor čítal 248 osob, z toho 122 homosexuálních žen a 126 homosexuálních mužů.

Výzkumné cíle byly zodpovězeny prostřednictvím hypotéz, které byly analyzovány neparametrickými statistickými testy. Provedená analýza dat neodhalila významné rozdíly v prožívání distresu z nevěry mezi homosexuálními muži a homosexuálními ženami, protože obě skupiny zažívaly výrazný distres z emocionální nevěry bez ohledu na věk. Dále bylo zjištěno, že s rostoucím věkem se zvyšuje otevřenost k nezávaznému sexuálnímu chování, které bylo významné u homosexuálních mužů, kteří vykazovali vyšší skóre sociosexuality ve srovnání s homosexuálními ženami. Zjištěný negativní vztah mezi distresem z nevěry a Globálním sociosexuálním skóre naznačuje, že jedinci s vyšší otevřeností k nezávaznému sexu mají tendenci mít nižší distres z nevěry. Zato předpoklad, že lidé se různí ve volbě znepokojujících scénářů z hlediska toho, zda se nachází ve vybrané formě partnerského vztahu nebyl potvrzený.

Na základě zjištěných teoretických poznatků je nevěra vysoce citlivým tématem s mnoha rozsáhlými důsledky, zejména v oblasti psychické pohody neboli duševního zdraví. Možným směrováním výzkumu v této oblasti je již samotné zařazování homosexuálního vzorku s následným publikováním, které v našem prostředí poměrně nedostatečně reaguje na sexuální rozmanitost. V rámci problematiky nevěry u homosexuálních osob by bylo vhodné získat hlubší znalosti o prožívání nevěry či distresu s využitím kvalitativního či smíšeného výzkumného designu.

Seznam literatury

Alavi, M., Kye Mei, T., & Mehrinezhad, S. A. (2018). The Dark Triad of Personality and Infidelity Intentions: The moderating Role of Relationship Experience. *Personality and Individual Differences, 128*, 49–54. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2018.02.023>

Altgelt, E. E., Reyes, M. A., French, J. E., Meltzer, A. L., & McNulty, J. K. (2018). Who is Sexually Faithful? Own and Partner Personality Traits as Predictors of Infidelity. *Journal of Social and Personal Relationships, 35*(4), 600–614. <https://doi.org/10.1177/0265407517743085>

Baucom, D. H., Gordon, K. C., & Snyder, D. K. (2004). An Integrative Intervention for Promoting Recovery from Extramarital Affairs. *Journal of Marital and Family Therapy, 30*(2), 213–231.

Barrada, J. R., Castro, Á., Correa, A. B., & Ruiz-Gómez, P. (2018). The Tridimensional Structure of Sociosexuality: Spanish Validation of the Revised Sociosexual Orientation Inventory. *Journal of Sex & Marital Therapy, 44*(2), 149–158. <https://doi.org/10.1080/0092623X.2017.1335665>

Bartůňková, S. (2010). *Stres a jeho mechanismy*. Karolinum.

Becker, D. V., Sagarin, B. J., Guadagno, R. E., Millevoi, A., & Nicastle, L. D. (2004). When the Sexes Need Not Differ: Emotional Responses to the Sexual and Emotional Aspects of Infidelity. *Personal Relationships, 11*(4), 529–538. <https://doi.org/10.1111/j.1475-6811.2004.00096.x>

Bezoušková, L., & Lojek, A. (2015). Adultery and Fornication in Historical Perspectives. *The Lawyer Quarterly, 5*(4), 261–285.

Bienertova-Vasku, J., Lenart, P., & Scheringer, M. (2020). Eustress and Distress: Neither Good Nor Bad, but Rather the Same? *BioEssays, 42* (7). <https://doi.org/10.1002/bies.201900>

Blow, A. J., & Hartnett, K. (2005). Infidelity in Committed Relationships I: A Methodological Review. *Journal of Marital and Family Therapy, 31*(2), 183–216. <https://doi:10.1111/j.1752-0606.2005.tb01555.x>

- Brand, R. J., Markey, C. M., Mills, A., & Hodges, S. D. (2007). Sex Differences in Self-Reported Infidelity and Its Correlates. *Sex Roles: A Journal of Research*, 57(1–2), 101–109. <https://doi.org/10.1007/s11199-007-9221-5>
- Brewer, G., & Abell, L. (2015). Machiavellianism and Sexual Behavior: Motivations, Deception and Infidelity. *Personality and Individual Differences*, 74, 186–191. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2014.10.028>
- Buss, D. M. (2016). *The Evolution of Desire: Strategies of Human Mating*. Basic Books.
- Buss, D. M. (2018). Sexual and Emotional Infidelity: Evolved Gender Differences in Jealousy Prove Robust and Replicable. *Perspectives on Psychological Science*, 13(2), 155–160. <https://doi:10.1177/1745691617698225>
- Buss, D. M., Larsen, R. J., Westen, D., & Semmelroth, J. (1992). Sex Differences in Jealousy: Evolution, Physiology, and Psychology. *Psychological Science*, 3(4), 251–256. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9280.1992.tb00038.x>
- Buss, D. M., Shackelford, T. K., Kirkpatrick, L. A., Choe, J. C., Lim, H. K., Hasegawa, M., & Bennett, K. (1999). Jealousy and the Nature of Beliefs about Infidelity: Tests of competing hypotheses about sex differences in the United States, Korea, and Japan. *Personal relationships*, 6(1), 125–150. <https://doi.org/10.1111/j.1475-6811.1999.tb00215.x>
- Buss, D. M., & Schmitt, D. P. (1993). Sexual Strategies Theory: An Evolutionary Perspective on Human Mating. *Psychological Review*, 100(2), 204–232. <https://doi.org/10.1037/0033-295X.100.2.204>
- Camperio Ciani, A., Battaglia, U., & Zanzotto, G. (2015). Human Homosexuality: a Paradigmatic Arena for Sexually Antagonistic Selection? *Cold Spring Harbor Perspectives in Biology*, 7(4). <https://doi.org/10.1101/cshperspect.a017657>
- Česká tisková kancelář. (2016, 17. květen). Nevěra v Česku není cizí třetině zadaných. Polovina z nich tvrdí, že šlo o jednorázový "úlet". *Aktuálně.cz*. <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/vice-jak-tretina-zadanych-cechu-a-cesek-by-la-neverna-jen-ule/r~0706989c1c1e11e6a3e5002590604f2e/>

- Daly, M., Wilson, M., & Weghorst, S. J. (1982). Male Sexual Jealousy. *Ethology and Sociobiology*, 3(1), 11–27. [https://doi:10.1016/0162-3095\(82\)90027-9](https://doi:10.1016/0162-3095(82)90027-9)
- Diamond, L. M. (2015). Sexual fluidity. *The International Encyclopedia of Human Sexuality*, 1115–1354. <https://doi.org/10.1002/9781118896877.wbiehs452>
- Drescher, J. (2009). Queer Diagnoses: Parallels and Contrasts in the History of Homosexuality, Gender Variance, and the Diagnostic and Statistical Manual. *Archives of Sexual Behavior*, 39(2), 427–460. <https://doi.org/10.1007/s10508-009-9531-5>
- Drigotas, S. M., & Barta, W. (2001). The Cheating Heart: Scientific Explorations of Infidelity. *Current Directions in Psychological Science*, 10(5), 177–180. <http://www.jstor.org/stable/20182733>
- Fincham, F. D., & May, R. W. (2017). Infidelity in Romantic Relationships. *Current Opinion in Psychology*, 13, 70–74. <https://doi.org/10.1016/j.copsyc.2016.03.008>
- Fořt, J., & Kaňková, Š. (2021). Etiologie a evoluční teorie mužské homosexuality. *Československá psychologie*, 65(6), 537–557. <https://doi.org/10.51561/cspsych.65.6.537>
- Frederick, D. A., & Fales, M. R. (2016). Upset Over Sexual versus Emotional Infidelity Among Gay, Lesbian, Bisexual, and Heterosexual Adults. *Archives of Sexual Behavior*, 45(1), 175–191. <https://doi.org/10.1007/s10508-014-0409-9>
- Ganna, A., Verweij, K. J. H., Nivard, M. G., Maier, R., Wedow, R., Busch, A. S., Abdellaoui, A., Guo, S., Sathirapongsasuti, J. F., 23andMe Research Team, Lichtenstein, P., Lundström, S., Långström, N., Auton, A., Harris, K. M., Beecham, G. W., Martin, E. R., Sanders, A. R., Perry, J. R. B., Neale, B. M., ... Zietsch, B. P. (2019). Large-scale GWAS Reveals Insights into the Genetic Architecture of Same-Sex Sexual Behavior. *Science*, 365. <https://doi.org/10.1126/science.aat7693>
- Gangestad, S. W., & Simpson, J. A. (1990). Toward an Evolutionary History of Female Sociosexual Variation. *Journal of Personality*, 58, 69–96.

- Gordon, K.C., Baucom, D.H. & Snyder, D.K. (2008) Optimal Strategies in Couple Therapy: Treating Couples Dealing with the Trauma of Infidelity. *Journal of Contemporary Psychotherapy*, 38(3), 151–160. <https://doi.org/10.1007/s10879-008-9085-1>
- Guerrero, L. K., Trost, M. R., & Yoshimura, S. M. (2005). Romantic Jealousy: Emotions and Communicative Responses. *Personal Relationships*, 12 (2), 233–252. <https://doi.org/10.1111/j.1350-4126.2005.00113.x>
- Guitar, A. E., Geher, G., Kruger, D. J., Garcia, J. R., Fisher, M. L., & Fitzgerald, C. J. (2017). Defining and Distinguishing Sexual and Emotional Infidelity. *Current Psychology: A Journal for Diverse Perspectives on Diverse Psychological Issues*, 36(3), 434–446. <https://doi.org/10.1007/s12144-016-9432-4>
- Haidt, J. (2001). The Emotional Dog and its Rational Tail: A Social Intuitionist Approach to Moral Judgment. *Psychological Review*, 108(4), 814–834. <https://doi.org/10.1037/0033-295X.108.4.814>
- Harris, C. R. (2003). A Review of Sex Differences in Sexual Jealousy, Including Self-Report Data, Psychophysiological Responses, Interpersonal Violence, and Morbid Jealousy. *Personality and Social Psychology Review*, 7(2), 102–128. https://doi:10.1207/S15327957PSPR0702_102-128
- Hartl, P. (2009). *Psychologický slovník*. Grada.
- Hawkins, A. J., Willoughby, B. J., Doherty, W. J. (2012). Reasons for Divorce and Openness to Marital Reconciliation. *Journal of Divorce & Remarriage*, 53(6), 453–463. <https://doi:10.1080/10502556.2012.682898>
- Heaphy, B., Donovan, C., & Weeks, J. (2004). A Different Affair? Openness and Nonmonogamy in Same Sex Relationships. In J. Duncombe, K. Harrison, G. Allan, & D. Marsden (Eds.), *The State of Affairs: Explorations in Infidelity and Commitment* (s. 167–186). Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- Hendl, J. (2008). *Kvalitativní výzkum: Základní teorie, metody a aplikace*. Portál.

Horwitz A. V. (2007). Distinguishing Distress from Disorder as Psychological Outcomes of Stressful Social Arrangements. *Health, 11*(3), 273–289. <https://doi.org/10.1177/1363459307077541>

Hnatkovičová, D., Kallová, N. & Hargašová, L. (2022). The Other Side of the Coin: A Narrative Inquiry into the Positive Consequences of Infidelity Among Young adults. *Human Affairs, 32*(2), 282–295. <https://doi.org/10.1515/humaff-2022-0021>

Chuick, C. D. (2009). Gender and Infidelity: A Study of The Relationship between Conformity to Masculine Norms and Extrarelational Involvement [Dizertační práce]. University of Iowa.

Ingrová, P., Králík, M., Bártová, V., Jandová, M., Daňko, M., & Skalická, E. (2018). Sociosexualita mladých dospělých: Změny v 21. století, vliv pohlaví a sexuální orientace. *Česká antropologie, 68*(1–2), 18–34.

Jackson, J. J., & Kirkpatrick, L. A. (2007). The Structure and Measurement of Human Mating Strategies: Toward a Multidimensional Model of Sociosexuality. *Evolution and Human Behavior, 28*(6), 382–391. <https://doi.org/10.1016/j.evolhumbehav.2007.04.005>

Johnson, S. M. (2005). *Broken Bonds. Journal of Couple & Relationship Therapy, 4* (2-3), 17–29. https://doi.org/10.1300/J398v04n02_03

Johnson, S. M., Makinen, J. A., & Millikin, J. W. (2001). Attachment Injuries in Couple Relationships: A New Perspective on Impasses in Couples Therapy. *Journal of Marital and Family Therapy, 27*(2), 145–155. <https://doi.org/10.1111/j.1752-0606.2001.tb01152.x>

Jochmannová, L., & Pešoutová, M. (2021). Stres jako významný faktor nemoci. In L. Jochmannová & T. Kimplová (Eds.), *Psychologie zdraví a nemoci* (s.41–65). Grada.

Jsmefér. (2024). *Rozdíly mezi manželstvím a registrací*. <https://www.jsmefer.cz/rozdily>

Kato, T. (2021). Gender Differences in Response to Infidelity Types and Rival Attractiveness. *Sexual and Relationship Therapy, 36*(4), 368–384. <https://doi.org/10.1080/14681994.2019.1639657>

Kato, T., & Miura, Taro. (2021). The Impact of Questionnaire Length on the Accuracy Rate of Online Surveys. *Journal of Marketing Analytics*, 9, 1-16. <https://doi.org/10.1057/s41270-021-00105-y>

Knopp, K., Scott, S., Ritchie, L., Rhoades, G. K., Markman, H. J., & Stanley, S. M. (2017). Once a Cheater, Always a Cheater? Serial Infidelity Across Subsequent Relationships. *Archives of sexual behavior*, 46(8), 2301–2311. <https://doi.org/10.1007/s10508-017-1018-1>

Kotyzová, K. (2019, 28. červenec). Češi jsou pokrytci. Odsuzují nevěru, sami ale partnery podvádí! *TN.cz*. <https://tn.nova.cz/zpravodajstvi/clanek/395222-cesi-jsou-pokrytci-odsuzuji-neveru-sami-ale-partnery-podvadi>

Kratochvíl, S. (2009). *Manželská a párová terapie*. Portál.

Kuruc, A. (2024, leden 18). *Násilí se nevyhýbá ani duhovým párům, pomoc ale často hledají marně* [Rozhovor]. Liga otevřených mužů. <https://ilom.cz/nasili-se-nevyhyba-ani-duhovym-parum-pomoc-ale-casto-hledaji-marne/>

Lee, J. H., Gamarel, K. E., Bryant, K. J., Zaller, N. D., & Operario, D. (2016). Discrimination, Mental Health, and Substance Use Disorders Among Sexual Minority Populations. *LGBT Health*, 3(4), 258-265.

Le Fevre, M., Matheny, J., & Kolt, G. S. (2003). Eustress, Distress, and Interpretation in Occupational Stress. *Journal of Managerial Psychology*, 18(7), 726–744. <https://doi.org/10.1108/02683940310502412>

Leeker, O., & Carlozzi, A. (2012). Effects of Sex, Sexual Orientation, Infidelity Expectations, and Love on Distress related to Emotional and Sexual Infidelity. *Journal of Marital and Family Therapy*, 40(1), 68–91. <https://doi:10.1111/j.1752-0606.2012.00331.x>

Lonergan, M., Brunet, A., Rivest-Beauregard, M., & Groleau, D. (2021). Is Romantic Partner Betrayal a Form of Traumatic Experience? A Qualitative Study. *Stress and health: journal of the International Society for the Investigation of Stress*, 37(1), 19–31. <https://doi.org/10.1002/smi.2968>

- Machačová, Helena (1997). Stres, rekuperace a kontrola stresu. *Československá psychologie*, 41(2), 139–146.
- Markey, P., & Markey, C. (2013). Sociosexuality and Relationship Commitment Among Lesbian Couples. *Journal of Research in Personality*, 47(4), 282–285. <https://doi.org/10.1016/j.jrp.2013.02.002>
- Martell, C. R., & Prince, S. E. (2005). Treating Infidelity in Same-sex couples. *Journal of Clinical Psychology*, 61(11), 1429–1438. <https://doi.org/10.1002/jclp.20192>
- Mesko, N., Láng, A., & Kocsor, F. (2014). The Hungarian version of Sociosexual Orientation Inventory Revised (SOI-R): Sex and Age Differences. *Interpersona: An International Journal of Personal Relationships*, 8, 85–99.
- Messinger, A. M. (2011). Invisible Victims: Same-Sex IPV in the National Violence Against Women Survey. *Journal of Interpersonal Violence*, 26(11), 2228–2243. <https://doi.org/10.1177/0886260510383023>
- McBain, T. (2022, 4. říjen). Infidelity: Types, Causes, & Effects. *Choosing Therapy*. <https://www.choosingtherapy.com/infidelity/>
- Moller, N. P., & Vossler, A. (2015). Defining Infidelity in Research and Couple Counseling: A Qualitative Study. *Journal of Sex & Marital Therapy*, 41(5), 487–497. <https://doi.org/10.1080/0092623X.2014.931314>
- Neto, F. (2016). Psychometric Properties of a Portuguese Version of the Revised Sociosexual Orientation Inventory. *Journal of Relationships Research*, 7.
- Nagurney, A., & Thornton. (2011). What is Infidelity? Perceptions Based on Biological Sex and Personality. *Psychology Research and Behavior Management*, 51. [https://doi: 10.2147/PRBM.S16876](https://doi.org/10.2147/PRBM.S16876)
- Nakamine, S., & Komura, K. (2016). [Measuring sociosexuality: Japanese Translation of the Revised Sociosexual Orientation Inventory. *Shinrigaku kenkyu: The Japanese Journal of Psychology*, 87(5), 524–534.

Nascimento, B.S., Hanel, P.H., Monteiro, R. P., Gouveia, V. V., & Little, A. C. (2018). Sociosexuality in Brazil: Validation of the SOI-R and Its Correlates with Personality, self-perceived mate value, and ideal partner preferences. *Personality and Individual Differences, 124*, 98–104.

Nešporová, O. (2021). *Homoparentální rodiny*. Výzkumný ústav práce a sociálních věcí.

OutrageMag. (2018, 17. únor). *51 % of Gay Men Admit to Cheating on Their Partner in New Survey*. <https://outragemag.com/51-of-gay-men-admit-to-cheating-on-their-partner-in-new-survey/>

Penke, L. (2010). The Revised Sociosexual Orientation Inventory. In T. D. Fisher, C. M. Davis, W. L. Yarber, & S. L. Davis (Eds.), *Handbook of Sexuality Related Measures* (3rd ed., s. 622–625). Routledge.

Penke, L., & Asendorpf, J. B. (2008). Beyond global sociosexual orientations: A More Differentiated Look at Sociosexuality and its Effects on Courtship and Romantic Relationships. *Journal of Personality and Social Psychology, 95*, 1113–1135.

Perel, E. (2018). *Přehodnocení nevěry: kniha pro každého, kdo někdy miloval*. Jota.

Pitoňák, M. (2021). Sexuální orientace jako přehlížená proměnná: terminologická, metodologická a kontextuální úskalí v otázce měření sexuality v rámci „reprezentativních“ šetření. Platí stále 4 %? *Československá Psychologie, 65*(5), 440–458. <https://doi.org/10.51561/cspsych.65.5.440>

Pitoňák, M. (2022). *Stručný vývoj postavení „homosexuality“ (neheterosexuality) v Česku*. Queer geography. <https://queergeography.cz/strucny-vyvoj-postaveni>

Potyzsová, K., & Bártová, K. (2021). Romantická žárlivost u heterosexuálních a homosexuálních jedinců z pohledu evoluční psychologie. *Československá psychologie, 65*(1), 101–110.

Reichelt, K. S., & Küsters, A. (2014). *Kdo by se bál bokovky?* Joel.

Romero, D., Mebarak, M., Millán, A.R., Tovar, J.C., Banfi, M.M., & Rodrigues, D.L. (2022). Reliability and Validity of the Colombian Version of the Revised Sociosexual Orientation Inventory. *Archives of Sexual Behavior*, 52, 1-7. <https://doi.org/10.1007/s10508-022-02402-8>

Rosenberg, K. P. (2018). *Infidelity: Why Men and Women Cheat*. Da Capo Lifelong Books.

Rohrbaugh, J. B. (2006). Domestic Violence In Same-Gender Relationships. *Family Court Review*, 44(2), 287–299. <https://doi.org/10.1111/j.1744-1617.2006.00086.x>

Sabini, J., & Green, M. C. (2004). Emotional Responses to Sexual and Emotional Infidelity: Constants and Differences Across Genders, Samples, and Methods. *Personality & Social Psychology Bulletin*, 30(11), 1375–1388. <https://doi.org/10.1177/0146167204264012>

Sauerheber, J. D., & Dique, J. G. (2016). A Trauma-Based Physiological Approach: Helping Betrayed Partners Heal From Marital Infidelity. *Journal of Individual Psychology*, 72(3), 214–234. <https://doi.org/10.1353/jip.2016.0018>

Scott S.B., Whitton S.W., Buzzella B.A. (2019). Providing Relationship Interventions to Same-Sex Couples: Clinical Considerations, Program Adaptations, and Continuing Education. *Cognitive. and Behavioral Practice*, 26(2), 270–284. <https://doi.org/10.1016/j.cbpra.2018.03.004>.

Seal D. W., Agostinelli G. (1994). Individual Differences Associated with High-Risk Sexual Behaviour: Implications for Intervention Programmes. *AIDS Care*, 6(4), 393–397.

Seltermann, D., Garcia, J. R., & Tsapelas, I. (2021). What Do People Do, Say, and Feel When They Have Affairs? Associations between Extradyadic Infidelity Motives with Behavioral, Emotional, and Sexual Outcomes. *Journal of Sex & Marital Therapy*, 47(3), 238–252. <https://doi.org/10.1080/0092623X.2020.1856987>

Shackelford, T. K., LeBlanc, G. J., & Drass, E. (2000). Emotional Reactions to Infidelity. *Cognition & Emotion*, 14(5), 643–659. <https://doi.org/10.1080/02699930050117657>

Shackelford, T. M., Voracek, M., Schmitt, D. P., Buss, D. M., Weekes-Shackelford, V. A., & Michalski, R. L. (2004). Romantic Jealousy in Early Adulthood and in Later Life. *Human Nature, 15*, 283–300.

Sheets, V. L., & Wolfe, M. D. (2001). Sexual Jealousy in Heterosexuals, Lesbians and Gays. *Sex Roles. A Journal of Research, 44*(5–6), 255–276. <https://doi.org/10.1023/A:1010996631863>

Schmitt, D. P. (2007). Sexual Strategies Across Sexual Orientations: How Personality Traits and Culture Relate to Sociosexuality Among Gays, Lesbians, Bisexuals, and Heterosexuals. *Journal of Psychology & Human Sexuality, 18*(2–3), 183–214. https://doi.org/10.1300/J056v18n02_06

Simpson J. A., Gangestad S. W. (1991). Individual Differences in Sociosexuality: Evidence for Convergent and Discriminant Validity. *Journal of Personality and Social Psychology, 60*, 870–883.

Sobotková, I. (2007). *Psychologie rodiny*. Portál.

Souza, A. A. L., Verderane, M. P., Taira, J. T., & Otta, E. (2006). Emotional and Sexual Jealousy as a Function of Sex and Sexual Orientation in a Brazilian Sample. *Psychological Reports, 98*(2), 529–535. <https://doi.org/10.2466/pr0.98.2.529-535>

Smiler, B. (2011). There's No Such Thing as Polyamory. *Electronic Journal of Human Sexuality, 14*. <https://link.gale.com/apps/doc/A281460226/AONE?u=anon~7fe4cb8e&sid=googleScholar&xid=8e6e18e9>

Snyder, D. K., Baucom, D. H., & Gordon, K. C. (2008). An Integrative Approach to Treating Infidelity. *The Family Journal, 16*(4), 300–307. <https://doi.org/10.1177/1066480708323200>

Szymanski, D. M., Kashubeck-West, S., & Meyer, J. (2008). Internalized heterosexism: A Historical and Theoretical Overview. *The Counseling Psychologist, 36*(4), 510–524.

Šabatová, A. (2019). *Být v Česku LGBT+. Zkušenosti LGBT+ lidí s předsudky, diskriminací, obtěžováním a násilím z nenávisti. Výzkum veřejného ochránce práv 2019.* <https://www.ochrance.cz/uploads-import/DISKRIMINACE/Vyzkum/Vyzkum-LGBT.pdf>

Šmolka, P. (2010). *Nevěra: Pro podváděné a podvádějící.* Grada.

Ústav zdravotnických informací a statistiky České republiky (2023). MKN-10: Mezinárodní klasifikace nemocí a přidružených zdravotních problémů: desátá revize. <https://mkn10.uzis.cz/>

Van Zyl, C. J. J. (2021). The Five Factor Model and Infidelity: Beyond the Broad Domains. *Personality and Individual Differences, 172.* <https://doi.org/10.1016/j.paid.2020.110553>

Vaughanová, P. (2009). *Mýtus monogamie: Průvodce následky nevěry.* Knižní klub.

Venglářová, M. (2008). *Průvodce partnerskými vztahy.* Grada.

Voracek, M. (2001). Marital Status as a Candidate Moderator Variable of Male–female Differences in Sexual Jealousy: The Need for Representative Population Samples. *Psychological Reports, 88(2), 553–566.*

Voracek, M. (2005). Shortcomings of the Sociosexual Orientation Inventory: Can Psychometrics Inform Evolutionary Psychology? *Behavioral and Brain Sciences, 28(2), 296–297.* <https://doi:10.1017/S0140525X05430058>

Warach, B., & Josephs, L. (2019). The Aftershocks of Infidelity: A Review of Infidelity Based Attachment Trauma. *Sexual and Relationship Therapy, 1–23.* <https://doi:10.1080/14681994.2019.1577961>

Weiss, P. (2017). *Poruchy sexuální preference.* Galén.

Whitty, M. T., & Quigley, L. L. (2008). Emotional and Sexual Infidelity Offline and in Cyberspace. *Journal of Marital and Family Therapy, 34(4), 461–468.* <https://doi:10.1111/j.1752-0606.2008.00088>

Seznam zkratek

DSM – Diagnostický a statistický manuál

LGBT+ – Lesby, gayové, bisexuálové, transsexuálové a další různorodá určení vlastní sexuální orientace, identity či případná sexuální nevyhraněnost

PISD – Post infidelity stress disorder

SOI – Dotazník sociosexuální orientace

SOI-R – Revidovaný dotazník sociosexuální orientace

SOHO – Sdružení organizací homosexuálních občanů v České republice

WHO – Světová zdravotnická organizace

Seznam grafů

<i>Graf 1 Rozdělení účastníků výzkumu dle věku.....</i>	<i>29</i>
<i>Graf 2 Graf zobrazující rozdělení proměnné Globální skóre sociosexuality.....</i>	<i>35</i>
<i>Graf 3 Rozdělení proměnné Distres z nevěry.....</i>	<i>37</i>
<i>Graf 4 Volba znepokojující scénářů z hlediska pohlaví.....</i>	<i>39</i>
<i>Graf 5 Boxploty zobrazující Globální skóre sociosexuality dle pohlaví.....</i>	<i>42</i>

Seznam obrázků

<i>Obrázek 1 Náborový leták k účasti ve výzkumném šetření.....</i>	<i>28</i>
--	-----------

Seznam tabulek

<i>Tabulka 1 Deskriptivní tabulka pro věk</i>	<i>29</i>
<i>Tabulka 2 Rozložení účastníků výzkumu dle vztahového stavu</i>	<i>30</i>
<i>Tabulka 3 Rozložení otázek dle jednotlivých aspektů sociosexuality</i>	<i>32</i>
<i>Tabulka 4 Deskriptivní tabulka pro proměnnou Globální skóre sociosexuality v celém souboru</i>	<i>36</i>
<i>Tabulka 5 Deskriptivní pro proměnnou Distres z nevěry v celém souboru.....</i>	<i>37</i>
<i>Tabulka 6 Výsledky testování H₁: Mann-Whitneyho U test.....</i>	<i>38</i>
<i>Tabulka 7 Výsledky testování H₂: Spearmanův koeficient pořadové korelace mezi distresem z nevěry a věkem.....</i>	<i>40</i>
<i>Tabulka 8 Výsledky testování H₃: Spearmanův koeficient pořadové korelace mezi Globální skóre sociosexuality a Věkem.....</i>	<i>40</i>
<i>Tabulka 9 Výsledky testování H₄: Mann-Whitneyho U test.....</i>	<i>41</i>
<i>Tabulka 10 Výsledky testování H₅: Spearmanův koeficient pořadové korelace mezi Distresem z nevěry a Globálním skóre sociosexuality</i>	<i>43</i>
<i>Tabulka 11 Výsledky testování H₆: Kruskal Wallisův test.....</i>	<i>44</i>

Bibliografické údaje

Jméno a příjmení autorky: Denisa Prachařová

Studijní program: Psychologie

Název práce: Distres z nevěry u homosexuálně orientovaných osob

Vedoucí práce: doc. PhDr. Bc. Alena Hricová, Ph.D.

Rok dokončení práce: 2024

Počty znaků hlavního textu práce (včetně literatury, bez příloh)

Přímé citace: 514

Ostatní text: 126 216

Celkový počet znaků: 126 730

Počet pramenů a literatury: 105

Názvy souborů

Text práce ve formátu PDF: DP_Pracharova_Denisa_2024

Text práce ve formátu DOC nebo DOCX: DP_Pracharova_Denisa_2024.docx